

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

KONZULTAČNÍ MATERIÁL

**Směrnice o
platebních službách
na vnitřním trhu**

KONZULTAČNÍ MATERIÁL

Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu

© Ministerstvo financí České republiky
Letenská 15 • 118 10 Praha
Pracoviště: Odbor Legislativy finančního trhu, oddělení Bankovníctví a úvěrů
Legerova 69, 120 00 Praha 2
Tel: +420 257 041 111

© Česká národní banka
Na Příkopě 28 • 115 03 Praha 1

Obsah

ÚVOD

Základní informace o konzultaci	5
Základní informace o směrnici o platebních službách na vnitřním trhu	8

KONZULTAČNÍ OTÁZKY

Otázka 1: Dopad směrnice na dosud neregulované poskytovatele platebních služeb v ČR	11
Otázka 2: Článek 2 - Působnost právní úpravy	15
Otázka 3: Článek 3 - Výjimky z působnosti soukromoprávní úpravy směrnice	19
Otázka 4: Článek 9 - Ochrana peněžních prostředků uživatelů	21
Otázka 5: Článek 26 - Omezení činností platebních institucí podnikajících na základě výjimky ze směrnice	24
Otázka 6: Článek 30 odst. 2 - Aplikace hlavy III. též na mikropodnikatele	26
Otázka 7: Článek 33 - Důkazní břemeno týkající se požadavků na informace	28
Otázka 8: Článek 34 odst. 2 a 53 odst. 2 - Výjimka z požadavků na informace a z úpravy práv a povinností pro platební prostředky pro platby malých částek a pro elektronické peníze	30
Otázka 9: Článek 45 odst. 6 - Vypovězení smlouvy	33
Otázka 10: Článek 47 odst. 3 a 48 odst. 3 - Informace pro příjemce a plátce o jednotlivých platebních transakcích	35
Otázka 11: Článek 51. odst. 3 - Aplikace některých ustanovení hlavy IV. též na mikropodnikatele	37
Otázka 12: Článek 52 odst. 3 - Poplatky za použití určitého platebního prostředku	40
Otázka 13: Článek 53 odst. 3 - Možné vyloučení odpovědnosti vydavatele elektronických peněz	42
Otázka 14: Článek 61 - Odpovědnost plátce za neautorizované platební transakce	45

Otázka 15: Článek 72 - Stanovení kratších lhůt pro provedení vnitrostátní platební transakce **48**

Otázka 16: Článek 79 - Ochrana osobních údajů **53**

PŘÍLOHA

Oficiální finální text směrnice o platebních službách na vnitřním trhu v anglickém i českém jazyce¹ - k dispozici společně s konzultačním materiálem na webových stránkách MF a ČNB

¹ Publikace směrnice v Úředním věstníku EU se očekává na přelomu listopadu a prosince 2007.

ÚVOD

ZÁKLADNÍ INFORMACE O KONZULTACI

1.1. Účel konzultace

Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen „směrnice“) je směrnicí v režimu plné harmonizace. Při její transpozici do tuzemského právního řádu u institutů upravených takovou směrnicí se nemohou členské státy odchýlit od úpravy, která je obsažena ve směrnici. Avšak vzhledem k tomu, že v mnohých případech bylo nutné respektovat zájmy členských států na udržení stávajícího regulatorního režimu nebo nebylo možné prosadit jednotně akceptovatelné řešení, směrnice na řadě míst výslovně dává členským státům možnost přijmout v rámci určitých mantinelů odchylnou úpravu v podobě tzv. diskrecí.

Záměrem Ministerstva financí a České národní banky je při transpozici směrnice do českého právního řádu využít těchto diskrecí k vytvoření účelné, efektivní a přiměřené regulace poskytování platebních služeb přizpůsobené potřebám a realitě českého trhu.

Cílem konzultace je transparentní cestou zapojit do procesu transpozice směrnice širokou odbornou veřejnost a získat pro optimální nastavení regulačních požadavků klíčové připomínky, názory, podněty a návrhy k jednotlivým možným řešením od poskytovatelů platebních služeb a jejich klientů (spotřebitelů i podnikatelů) a od odborné veřejnosti. Zároveň je účelem konzultace získat informace o potenciálních poskytovatelích platebních služeb (dále jen „poskytovatel PS“), kteří dosud nepodléhali žádné obezřetnostní regulaci². Tyto informace pomohou při vytváření přesnějšího odhadu vlivu směrnice na trh platebních služeb v České republice.

V neposlední řadě má konzultace přispět k získání informací o tom, jaké očekávají dotčené subjekty dopady transpozice jednotlivých ustanovení směrnice. Potřeba těchto zjištění pro Ministerstvo financí vyplývá z usnesení vlády ze dne 13. srpna 2007 č. 877, o obecných zásadách pro hodnocení dopadů regulace (RIA – Regulatory Impact Assessment). Tyto informace se pak stanou součástí dopadové studie, kterou Ministerstvo financí zpracuje dle metodiky Ministerstva vnitra³.

1.2. Proces konzultace

Konzultační materiál, který připravily společně Ministerstvo financí a Česká národní banka, je rozdělen do dvou částí. První obsahuje základní informace o směrnici. Druhá,

² S výjimkou devizové licence.

³ Metodika je dostupná na http://www.mvcr.cz/sprava/moderniz/pripomin_1/priloha_us_konec.pdf.

stěžejní část obsahuje 16 konzultačních otázek se stručným vysvětlením problému, jeho souvislostí a současnou úpravou v ČR. Při práci s konzultačním materiálem je možné využít společně s ním uveřejněný neoficiální finální text směrnice o platebních službách na vnitřním trhu v anglickém i českém jazyce.

Uvítáme všechny věcné odpovědi, připomínky, návrhy a podněty k problémům vymezeným v materiálu i případným nejasnostem v textu směrnice. Budou klíčovým podkladem pro formulaci finálních návrhů paragrafovaného znění transpozičních předpisů i pro komunikaci s Evropskou komisí a ostatními členskými státy v průběhu transpozice směrnice i později při revizi jejího působení.

Lhůta k zaslání reakcí na konzultační materiál končí dnem 31. prosince 2007. Vaše odpovědi na otázky, případně další připomínky a podněty ke směrnici, je možné zasílat elektronicky na adresu platebnismernice@mfcz.cz, popřípadě písemně na adresu Ministerstvo financí, Letenská 15, P.O.Box 77, 118 10 Praha 1, a to vždy s označením „Platební směrnice“.

1.2.1. Metodika konzultace

S ohledem na metodiku Ministerstva vnitra pro zpracování RIA by konzultace měla od dotčených subjektů (poskytovatelé PS, jejich klienti - spotřebitelé i podnikatelé - spotřebitelské asociace, odborná veřejnost atd.) získat stanovisko mimo jiné k jimi očekávaným dopadům, a to:

- I. směrnice jako celku (všech článků zejména soukromoprávní části – hlava III. a IV.), a také
- II. jednotlivých diskrecí a variant řešení i dalších otevřených otázek.

Dále by konzultace měla zjistit očekávané dopady směrnice (veřejnoprávní části - hlavy II.) na dosud neregulované subjekty. K tomuto účelu je zpracována samostatná konzultační otázka (viz strana 11 konzultačního dokumentu).

1.2.1.1. Dopady směrnice jako celku

Žádáme o sdělení Vašeho stanoviska k dopadu směrnice jako celku, a to zejména dopadu, který se týká Vás či Vaší instituce, ale také případně dopadu, který očekáváte u další, Vámi definované skupiny dotčených subjektů, v následující **struktuře**.

O – INFORMACE O VÁS

011 – základní údaje (název společnosti, sídlo, doba působení v oblasti platebních služeb, atd.)

012 – Které platební služby poskytujete, budete poskytovat či očekáváte, že budete poskytovat?

A – OČEKÁVANÉ NÁKLADY

A11 – jednorázové

A12 – opakované

- A21 – pro Vaši instituci
- A22 – pro Vaše klienty (vč. potenciálních klientů)
- A23 – pro třetí strany (pokud je to relevantní)

B – OČEKÁVANÝ DOPAD NA CENY POSKYTOVANÝCH PRODUKTŮ/SLUŽEB

- B11 – ceny dané platební služby, které se směrnice, resp. daný článek týká
- B12 – ceny jiných (např. příbuzných či balíčkových) produktů/služeb

C – OČEKÁVANÝ VLIV NA KONKURENCESCHOPNOST VAŠÍ INSTITUCE

- C11 – na českém trhu
- C12 – na trhu EU (při přeshraničním poskytování služeb – tam, kde je to relevantní)

D – OČEKÁVANÉ PŘÍNOSY

- D11 – pro Vaši instituci
- D12 – pro Vaše klienty (vč. potenciálních klientů)
- D13 – pro třetí strany (pokud je to relevantní)

E – OČEKÁVANÁ RIZIKA (NEGATIVNÍ DŮSLEDKY)

- E11 – pro Vaši instituci
- E12 – pro Vaše klienty (vč. potenciálních klientů)
- E13 – pro třetí strany (pokud je to relevantní)

Budete-li to považovat za vhodné, můžete v rámci uvedených kategorií pracovat i s jiným, vlastním členěním typů očekávaných dopadů. V rámci zjišťování dopadů berte prosím v úvahu všechny relevantní náklady a přínosy, tedy peněžní i nepeněžní, přímé i nepřímé. V případě, kdy to bude možné, uvítáme vedle identifikace typu dopadu také odhad jeho rozsahu či výše.

1.2.1.2. Dopady jednotlivých diskrecí, otevřených otázek a variant jejich řešení

Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o směrnici v režimu plné harmonizace. Členské státy se tedy mohou u institutů zakotvených ve směrnici odchýlit od úpravy směrnice jen v rámci určitých směrnici stanovených mantinelů, tzv. **diskrecí**. Některé záležitosti směrnice vůbec neupravuje nebo je nezahrnuje do své působnosti, a tím vzniká několik otevřených otázek s více možnými řešeními. Ve všech těchto případech se konzultační dokument snaží získat názory dotčených subjektů na možné varianty řešení.

Jestliže budou otázky v předloženém konzultačním dokumentu směřovat k očekávaným dopadům (každá taková otázka je označena), prosíme o sdělení očekávaných dopadů jednotlivých variant řešení ve stejné struktuře (resp. částech této struktury, které jsou pro danou otázku relevantní) jako u očekávaných celkových dopadů (kap. 1.2.1.1.).

ZÁKLADNÍ INFORMACE O SMĚRNICI

2.1. Legislativní proces

Směrnice byla připravována Evropskou komisí již od roku 2000. Důvodem vzniku směrnice byla potřeba sjednotit v rámci EU dosavadní značně rozdílné národní právní úpravy poskytování platebních služeb. Směrnice dále vychází Akčního plánu finančních služeb (tzv. FSAP - Financial Services Action Plan) z května roku 1999⁴.

Evropská komise po řadě konzultací se zástupci trhu platebních služeb, národními experty a odbornou veřejností zveřejnila 1. prosince 2005 návrh směrnice. Po projednání v pracovních orgánech Rady EU a Evropského parlamentu a přijetí obecného přístupu Rady dne 27. března 2007, byl návrh směrnice schválen Evropským parlamentem v prvním čtení dne 24. dubna 2007. Směrnice byla zveřejněna v Úředním věstníku EU dne 5. prosince 2007 pod číslem 2007/64/ES. Směrnice vstoupí v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie. Lhůta pro transpozici členským státům končí dne 1. listopadu 2009. Česká republika se účastnila projednávání návrhu směrnice v pracovních skupinách Evropské komise a aktivně se podílela na nalezení přijatelného kompromisního znění směrnice v pracovních skupinách a výborech Rady EU.

2.2. Cíl směrnice

Cílem směrnice je vytvořit vnitřní trh platebních služeb v EU a podpořit vytvoření Jednotného eurového platebního prostoru (SEPA – Single euro payments area)⁵. Směrnice zakládá jednotný právní rámec pro poskytování platebních služeb v celé EU, stanovuje jednotné standardy platebního styku a ochrany uživatelů platebních služeb. Cílem je, aby v EU nebylo rozdílů mezi přeshraničními a vnitrostátními platbami. Směrnice rovněž liberalizuje poskytování platebních služeb nebankovními subjekty - stanoví veřejnoprávní regulaci platebních institucí, které budou požívat výhody jednotné evropské licence (doposud tyto subjekty potřebovaly ke svému podnikání ve většině členských států EU zvláštní povolení, v některých státech byla jejich existence zcela zakázána). Tím by mělo dojít ke zvýšení konkurence na trhu s platebními službami, k následnému zlevnění platebních služeb a vývoji nových platebních produktů.

⁴ Evropská komise si v rámci FSAP dala v zájmu zlepšení jednotného trhu finančních služeb za cíl do roku 2005 dokončit jednotný velkoobchodní trh finančních služeb, rozvíjet a tvořit otevřené a bezpečné trhy retailových finančních služeb, zajistit pokračující stabilitu finančních trhů EU a eliminovat daňové překážky k integraci finančních trhů.

⁵ Jedná se o oblast, v níž spotřebitelé, podniky a další hospodářské subjekty budou moci provádět a přijímat platby v eurech uvnitř jednotlivých zemí i mezi nimi, a to za stejných podmínek, práv a povinností a bez ohledu na svou zeměpisnou polohu. SEPA umožní zákazníkům provádět bezhotovostní platby ve prospěch příjemce kdekoli v eurozóně, a to za použití jednoho bankovního účtu a jednotného souboru platebních prostředků. Veškeré klientské platby v eurech se tedy stanou „tuzemskými“ platbami a dělení na vnitrostátní a přeshraniční platební styk v rámci eurozóny zanikne. SEPA je výsledkem projektu evropského bankovního průmyslu, který by měl být implementován částečně již od roku 2008 a plně od roku 2010. Více informací viz http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf.

2.3. Působnost směrnice

Územní a věcnou působnost směrnice vymezují články 2 a 3. Podle článku 2 se směrnice vztahuje na platební služby poskytované v rámci Společenství, resp. Evropského hospodářského prostoru (EHP)⁶. Soukromoprávní část směrnice (hlava III. a IV.) se s výjimkou ustanovení upravujícího den valuty a dostupnost peněžních prostředků (čl. 73) vztahuje pouze na platební transakce, kde jak poskytovatel PS plátce, tak poskytovatel PS příjemce, nebo jediný poskytovatel PS v dané platební transakci, se nacházejí na území EHP a které jsou uskutečňovány v eurech nebo v měně některého z členských států mimo eurozónu (podrobněji viz otázka k čl. 2). Výjimky z působnosti směrnice jsou upraveny v článku 3.

2.4. Členění směrnice

Směrnice se skládá ze 6 hlav, 96 článků a přílohy.

První hlava směrnice vymezuje předmět úpravy, oblast působnosti a definice. Územní a věcnou působnost vymezují články 2 a 3. Článek 1 definuje „poskytovatele PS, článek 4 pak definuje pro účely směrnice pojmy platební služba, platební systém, platební transakce a jiné důležité pojmy směrnici užívané.

Druhá hlava směrnice zakotvuje nový omezitelný regulační režim pro platební instituce. Těmto platebním institucím pak směrnice dává jednotnou evropskou licenci umožňující na základě povolení získaném v jednom členském státě EU a pod dohledem orgánů tohoto státu poskytovat platební služby i v jiném členském státě EU prostřednictvím pobočky nebo formou přeshraničního poskytování služeb. Směrnice dále v této hlavě vedle dalších požadavků na platební instituce upravuje pravidla výkonu dohledu nad platebními institucemi a za určitých podmínek umožňuje poskytování platebních služeb v režimu výjimky, tj. bez dodržování regulačních požadavků směrnice ale také bez výhody jednotné evropské licence.

Ve třetí a čtvrté hlavě, které tvoří soukromoprávní část směrnice, jsou upravena pravidla týkající se transparentnosti podmínek a požadavků na informace o platebních službách, stejně jako práva a povinnosti uživatelů a poskytovatelů PS v souvislosti s poskytováním platebních služeb.

V páté hlavě je, kromě ustavení nového poradního výboru 2. stupně Lamfalussyho procesu (Platebního výboru), Evropská komise pro určité případy zmocněna k přijímání prováděcích opatření ke směrnici.

V šesté hlavě jsou obsažena závěrečná a přechodná ustanovení s novelami směrnice 97/7/ES, 2006/48/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a zrušením směrnice 97/5/ES.

⁶ Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (EHP) z roku 1994, jejíž je ČR stranou, byla působnost značné části práva ES (včetně platebního styku) vztahována i na některé státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Norsko, Lichtenštejsko). V případě směrnice o platebních službách by k tomuto vztahování mělo dojít rozhodnutím Společného výboru EHP v blízké budoucnosti (s předstihem před datem, od něhož budou aplikovány národní předpisy, které směrnici transponují). Všude, kde směrnice o platebních službách hovoří o „EU“, je tedy třeba v souladu se směrnici rozumět „EHP“ (ten tvoří státy EU + Island, Norsko a Lichtenštejsko).

Příloha stanoví taxativní výčet platebních služeb v návaznosti na definici v článku 4 odst. 3.

2.5. Obecné přínosy a náklady

Na základě výsledků analýzy dopadu, kterou nechala vypracovat Evropská komise před předložením návrhu směrnice Radě EU a Evropskému parlamentu⁷, na základě zhodnocení nových pravidel, která směrnice přináší, a s ohledem na prohlášení zástupců Evropské komise, Evropského parlamentu a Rady EU lze očekávat, že směrnice zlepší konkurenční prostředí a technologický i produktový vývoj na trhu retailových platebních služeb tím, že otevře možnost poskytovat kompletní spektrum platebních služeb i přeshraničně v rámci celé EU pro nebankovní poskytovatele PS⁸ – platební instituce. Po splnění řady obezřetnostních požadavků vyplývajících z nového obezřetnostně regulačního rámce pro platební instituce upraveného ve veřejnoprávní části směrnice získají tyto instituce jednotnou evropskou licenci. Zároveň rozsáhlou úpravou informačních povinností poskytovatelů PS a práv a povinností pro poskytování a užívání platebních služeb ve své soukromoprávní části poskytne směrnice silnější ochranu uživatelům PS.

Odstranění překážek pro přeshraniční poskytování platebních služeb podle výše uvedené analýzy dopadu EK povede k úsporám kolem 28 miliard eur pro celou ekonomiku EU ročně. Další úspory až do 100 miliard eur by mohly být, dle vyjádření evropského komisaře pro vnitřní trh a služby Charlieho McCreevyho ze dne 1. 12. 2005, dosaženy, pokud poskytovatelé PS začnou poskytovat panevropské služby související s platebními službami, např. elektronické fakturování.

V České republice doposud neexistuje obecný obezřetnostní regulační rámec pro poskytování platebních služeb. Nebankovním poskytovatelům přinese nová regulace možnost poskytovat kompletní spektrum platebních služeb v režimu jednotné licence, a tím otevře nejen český trh u některých platebních produktů (platební služby podle bodu 1, 2, 3 přílohy směrnice) pro nové hráče, což povede k posílení konkurenčního boje a z toho vyplývajícím zlepšování podmínek pro uživatele a možnému snižování cen platebních služeb. K poskytování platebních služeb však budou muset nebankovní subjekty splňovat řadu obezřetnostních požadavků. Jako druhá možnost se jim nabízí využít režim výjimky, poskytovat platební služby bez této regulace, ale také bez výhody jednotné evropské licence.

Pro všechny poskytovatele PS bude směrnice znamenat nutnost dodržovat vyšší standardy ochrany práv uživatele PS a modernizovat své platební produkty. Na druhou stranu budou mít možnost vytvořit jednotný evropský platební produkt a soutěžit na trzích jiných členských států. Přínosem pro spotřebitele by měly být vyšší ochrana jeho práv, levnější, rychlejší, bezpečnější a dostupnější platební služby, širší nabídka platebních produktů a možnost snazšího využívání platebních služeb v jiných státech EU. Některé tyto přínosy se pravděpodobně ještě více zvýrazní po přijetí eura v České republice.

⁷ [Http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf](http://ec.europa.eu/governance/impact/docs/ia_2005/sec_2005_1535_en.pdf).

⁸ V některých státech bylo poskytování platebních služeb dosud možné pouze s bankovní licencí nebo bez bankovní licence bylo možné poskytovat platební služby pouze určitého typu.

KONZULTAČNÍ OTÁZKY

Otázka 1

DOPAD SMĚRNICE NA DOSUD NEREGULOVANÉ POSKYTOVATELE PLATEBNÍCH SLUŽEB V ČR

1. Popis problému

Podle článku 29 směrnice bude zakázáno fyzickým a právnickým osobám, které nejsou ani poskytovateli PS, ani nejsou výslovně vyloučeny z oblasti působnosti směrnice, poskytovat platební služby.

Pro vyhodnocení, na jaké subjekty se směrnice bude vztahovat, je zapotřebí nejprve definovat platební službu a poskytovatele PS podle směrnice.

Platební službou se pro účely směrnice rozumí činnost uvedená v příloze směrnice, která spadá do rozsahu působnosti směrnice, který je upraven v článku 2, tzn. musí se jednat o platební službu v rámci Společenství, resp. Evropského hospodářského prostoru⁹ (EHP)¹⁰. Zároveň se však musí jednat o činnost, která není uvedena v článku 3 směrnice ve výčtu služeb, na něž se směrnice nevztahuje.

⁹ Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (EHP) z roku 1994, jejíž je ČR stranou, byla působnost značné části práva ES (včetně platebního styku) vztažena i na některé státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Norsko, Lichtenštejsko). V případě směrnice o platebních službách by k tomuto vztažení mělo dojít rozhodnutím Společného výboru EHP v blízké budoucnosti (s předstihem před datem, od něhož budou aplikovány národní předpisy, které směrnici transponují). Všude, kde směrnice o platebních službách hovoří o „EU“, je tedy třeba v souladu se směrnicí rozumět „EHP“ (ten tvoří státy EU + Island, Norsko a Lichtenštejsko).

¹⁰ Soukromoprávní část směrnice (hlava III. a IV.) se však bude vztahovat v zásadě pouze na platební služby uskutečňované v eurech nebo kterékoli jiné úřední měně některého z členských států, kde jak poskytovatel PS plátce, tak i poskytovatel PS příjemce, nebo jediný poskytovatel PS v dané platební transakci se nacházejí na území EHP.

Poskytovatelem PS je podle článku 1 směrnice:

- úvěrová instituce (banka, spořitelní a úvěrní družstvo, pobočka zahraniční banky)
- instituce elektronických peněz a osoba oprávněná vydávat elektronické peníze v režimu výjimky
- poštovní žirová instituce
- platební instituce dle směrnice¹¹
- Evropská centrální banka a národní centrální banky
- členské státy.

Pokud konkrétní osoba po účinnosti směrnice (od 1. listopadu 2009) bude poskytovat platební služby a nebude jedním z již regulovaných poskytovatelů PS, bude tedy muset (kromě splnění příslušných soukromoprávních požadavků směrnice v hlavách III. a IV.) buď:

- a) splnit podmínky pro udělení licence platební instituce a získat tuto licenci, nebo
- b) splnit podmínky pro poskytování platebních služeb v režimu výjimky podle článku 26.

Pro udělení licence bude muset platební instituce splňovat řadu kvalitativních i kvantitativních obezřetnostních požadavků uvedených v hlavě II. směrnice (kapitálové požadavky, náležité mechanismy správy a řízení společnosti, vnitřní kontrolní mechanismy, postupy řízení rizik atd.). Jednotná licence platební instituci však dá oprávnění poskytovat platební služby jak na území členského státu, ve kterém má sídlo, tak v ostatních státech EHP.

Vzhledem k tomu, že v praxi existují a budou existovat subjekty, které poskytují platební služby, ale nejsou schopny splnit všechny podmínky pro udělení jednotné licence platební instituce, směrnice dává možnost členským státům umožnit těmto subjektům poskytovat i nadále platební služby na základě mírnějších obezřetnostních požadavků. Tato možnost odchytky však podléhá přísným požadavkům týkajícím se objemu transakcí. Zároveň tyto subjekty nebudou mít výhodu jednotné licence, kterou budou mít licencované platební instituce a bude možné na ně aplikovat další omezení (více k tomuto tématu konzultační otázka k článku 26).

V České republice dosud není poskytování platebních služeb výrazněji obezřetnostně regulováno¹², pouze devizový zákon vyžaduje licenci pro poskytování peněžních služeb (úhrady do/ze zahraničí).¹³ Vzhledem k tomu v České republice doposud není k

¹¹ Nový typ nebankovního poskytovatele PS, pro který směrnice v hlavě II zcela nově zavádí zvláštní regulatorní režim.

¹² S výjimkou platebních služeb předplacených, kde je důsledně aplikován zákaz přijímání splatných prostředků od veřejnosti osobami bez bankovní licence (§1 zákona o bankách; od svých členů mohou splatné prostředky přijímat i spořitelní a úvěrní družstva).

¹³ Kromě obecných požadavků pro podnikatelskou činnost musí každá právnická nebo fyzická osoba oprávněná k provádění nebo zprostředkování hotovostních nebo bezhotovostních převodů peněžních prostředků dále jako povinná instituce podle zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, splňovat požadavky tohoto zákona.

dispozici ucelený přehled o neregulovaných subjektech poskytujících platební služby. K tomu, abychom byli schopni optimálně využít možnosti, které směrnice dává členským státům pro nastavení míry a rozsahu regulatorních požadavků jak pro licencované platební instituce, tak pro poskytovatele PS v režimu výjimky a zhodnotit dopad směrnice na tyto subjekty, je tedy nutné shromáždit maximum informací o nich a jejich schopnosti splnit obezřetnostní požadavky směrnice.

Z tohoto důvodu žádáme potenciální platební instituce v ČR a potenciální subjekty poskytující platební služby v režimu výjimky o zaslání odpovědí na níže uvedené otázky, které nám pomohou vytvořit v rámci mantinelů daných členským státům směrnici optimální nastavení míry a rozsahu regulatorních požadavků.

Pro názornost uvádíme tabulku jednotlivých typů potenciálních platebních institucí v ČR a subjektů poskytujících platební služby v režimu výjimky.

Tabulka 1:

Příklad typu společnosti nebo produktu	Současná obezřetnostní regulace ¹⁴	Dopad směrnice
Poukazovatelé peněz v rámci ČR i do zahraničí	Prakticky neexistuje. - V případě přeshraničních převodů je nutná devizová licence	Nutná licence nebo získání výjimky - společnosti s větším obratem budou nuceny žádat o jednotnou licenci platební instituce podle hlavy II. - společnosti s nižším obratem budou při splnění dalších podmínek moci poskytovat platební služby v režimu výjimky - na všechny se vztáhne hlava III. a IV. (možná výjimka pro platební prostředky pro platby malých částek)
Vydavatelé nákupních úvěrových karet, leasingové společnosti, poskytovatelé úvěrů souvisejících s platebními službami		
Telekomunikační operátoři poskytující platební služby		
Veškeré vkladové platební služby (např. vydávání debetních karet, vedení platebních účtů, plat. styk)	Přijímání vkladů (splatných prostředků od veřejnosti) dosud možné pouze pro banky nebo družstevní záložny	Dochází k otevření trhu pro nebankovní subjekty - společnosti s větším obratem budou nuceny žádat o jednotnou licenci platební instituce podle hlavy II. - společnosti s nižším obratem budou při splnění dalších podmínek moci poskytovat platební služby v režimu výjimky - na všechny se vztáhne hlava III. a IV. (možná výjimka pro platební prostředky pro platby malých částek)
Instituce elektronických peněz a osoby oprávněné vydávat elektronické peníze v režimu výjimky	Zákon o platebním styku – jednotná licence nebo výjimka	Obezřetnostní regulace beze změny - na všechny se vztáhne hlava III. a IV. (možná výjimka pro platební prostředky pro platby malých částek)

¹⁴ Kromě zákona č. 61/1996 Sb. a sektorových regulací (např. telekomunikační).

2. Otázky ke konzultaci

1. Poskytujete v současné době služby, které spadají pod jednu z definic platební služby v příloze směrnice a zároveň spadají do rozsahu působnosti směrnice? Předpokládáte, že budete poskytovat platební služby, které spadají do jedné z definic v příloze směrnice a zároveň spadají do rozsahu působnosti směrnice?

Pokud ano,

1.1. Mohli byste nám poskytnout konkrétní údaje o Vaší společnosti (právní forma, kapitál, roční obrat, další činnosti, počet zaměstnanců)?

1.2. Pod jakou definici v příloze směrnice se Vámi nabízené služby zařadí?

1.3. Poskytujete nebo budete poskytovat platební služby v takovém rozsahu a za takových podmínek, že nebudete splňovat požadavky stanovené v článku 26 (tzn. nebudete moci poskytovat platební služby v režimu výjimky)?

1.3.1 Pokud ano,

1.3.1.1. Budete žádat o jednotnou licenci platební instituce nebo ukončíte poskytování platebních služeb?

1.3.1.2. V případě, že budete žádat o jednotnou licenci platební instituce, v jaké právní formě budete podnikat? Bude Vaše společnost podnikat samostatně nebo ve skupině s bankou, obchodníkem s cennými papíry, pojišťovnou, jinými osobami nebo ve finančním konglomerátu?

1.3.1.3. V případě, že budete žádat o jednotnou licenci platební instituce, jaké požadavky hlavy II. můžete bez vysokých nákladů po účinnosti směrnice splňovat? Pokud některé nespĺňujete, co je překážkou jejich splnění?

1.3.1.4. Můžete odhadnout u Vaší instituce náklady, které bude splnění obezřetnostních požadavků směrnice vyžadovat? Pokud ano, můžete nám je poskytnout?

1.3.1.5. Můžete odhadnout dopad každé jednotlivé metody výpočtu kapitálu podle článku 8 směrnice na Vaši činnost?

1.3.2 Pokud ne,

1.3.2.1. Jaké požadavky hlavy II. již splňujete, nebo můžete bez vysokých nákladů po účinnosti směrnice splňovat? Pokud některé nespĺňujete, co je překážkou jejich splnění?

1.3.2.2. Budete žádat o jednotnou licenci platební instituce, nebo budete poskytovat platební služby v režimu výjimky, nebo ukončíte poskytování platebních služeb? V případě, že budete žádat o jednotnou licenci platební instituce, nebo budete poskytovat platební služby v režimu výjimky, v jaké právní formě budete podnikat? Bude Vaše společnost podnikat samostatně nebo ve skupině s bankou, obchodníkem s cennými papíry, pojišťovnou nebo ve finančním konglomerátu?

2. Máte pochybnosti o tom, zdali Vámi nyní nebo v budoucnu nabízená služba spadá pod jednu z definic platební služby v příloze směrnice a zároveň spadá do rozsahu působnosti směrnice?

2.1. Pokud ano, z jakého důvodu?

Otázka 2

ČLÁNEK 2 - PŮSOBNOST PRÁVNÍ ÚPRAVY

1. Popis problému

Soukromoprávní část směrnice - hlavy III. a IV. upravující vzájemná práva a povinnosti poskytovatelů PS a jejich klientů - se podle čl. 2 odst. 2 obecně vztahuje pouze na platební transakce uskutečňované v měně některého z členských států Evropského hospodářského prostoru¹⁵ (dále jen „měna EHP“), kdy jak poskytovatel PS plátce, tak i poskytovatel PS příjemce v dané platební transakci se nacházejí na území EHP¹⁶, tj. platební transakce „začíná“ i „končí“ na území EHP, bez ohledu na to, zda ve svém průběhu „překročila“ hranice EHP (dále jen „vnitroevropské platební transakce“). Pouze článek 73 směrnice (povinnost poskytovatele PS příjemce připsat došlou platbu okamžitě po jejím obdržení a k témuž dni stanovit datum její valuty¹⁷) se vztahuje i na platební transakce započaté mimo území EHP a končící na území EHP, avšak uskutečňované v měně EHP. Platební transakci je nutno považovat za uskutečňovanou v měně EHP, pokud je v měně některého státu EHP denominována¹⁸, tj. bez ohledu na to, v jaké měně začíná (např. je v ní veden účet plátce) a končí (např. je v ní veden účet příjemce). Pro názornost uvádíme tabulku s jednotlivými případy transakcí.

¹⁵ Britská libra, bulharský lev, dánská koruna, estonská koruna, euro, islandská koruna, koruna česká, kyperská libra, litevský litas, lotyšský lat, maďarský forint, maltská lira, norská koruna, polský zlotý, rumunské leu, slovenská koruna, švédská koruna, švýcarský frank (měna Lichtenštejnska).

Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (EHP) z roku 1994, jejíž je ČR stranou, byla působnost značné části práva ES (včetně platebního styku) vztažena i na některé státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Norsko, Lichtenštejnsko). V případě směrnice o platebních službách by k tomuto vztahování mělo dojít rozhodnutím Společného výboru EHP v blízké budoucnosti (s předstihem před datem, od něhož budou aplikovány národní předpisy, které směrnici transponují). Všude, kde směrnice o platebních službách hovoří o „EU“, je tedy třeba v souladu se směrnicí rozumět „EHP“ (ten tvoří státy EU + Island, Norsko a Lichtenštejnsko).

¹⁶ Státy Evropské unie a dále Island, Norsko a Lichtenštejnsko.

¹⁷ Definice dne valuty se nachází v čl. 4 odst. 17.

¹⁸ Platba je denominována v EUR, pokud částka převodu byla uvedena v eurech (výběr 10 eur z bankomatu, zaslání částky 10 eur z korunového účtu na účet dolarový, atd.).

Tabulka 2:

Platba z	do	ve měně	Vztahují/nevztahují se na ni hlavy III. a IV. směrnice
ČR	UK	EUR; účet plátce CZK, účet příjemce GBP	ANO
UK	ČR	EUR; účet plátce GBP, účet příjemce CZK	ANO
ČR	UK	CHF; účet plátce NOK, účet příjemce PLN	ANO
UK	ČR	NOK; účet plátce SKK, účet příjemce SEK	ANO
ČR	UK	USD ; účet plátce CZK, účet příjemce GBP	NE
UK	ČR	USD ; účet plátce GBP, účet příjemce CZK	NE
ČR	UK	EUR; účet plátce USD, účet příjemce GBP	ANO
UK	ČR	EUR; účet plátce JPY, účet příjemce USD	ANO
ČR	USA	EUR, účet plátce CZK, účet příjemce GBP	NE
USA	ČR	EUR; účet plátce USD, účet příjemce JPY	Pouze čl. 73
USA	ČR	USD; účet plátce GBP, účet příjemce CZK	NE

Pouze lhůty platebního styku dané směrnicí (čl. 68) jsou stanoveny odlišně pro platební transakce uskutečněné v euro nebo domácí měně daného státu (přísnější) a pro platební transakce uskutečněné v některé jiné měně členského státu EHP (mírnější). To je logické, neboť platební transakce vnitrostátní v domácí měně nebo platební transakce eurové jsou častější než např. platební transakce v norských korunách mimo území Norska, mohou tedy využívat rozvinutější platební infrastrukturu.

Skutečnost, že směrnice upravuje pouze vnitroeurovské platební transakce v měně EHP, však nebrání České republice stanovit – s působností na území ČR – stejná pravidla i pro platební transakce z České republiky do jiného státu, který není členem EHP (dále jen „mimoeurovské zahraničí“), a obráceně nebo pro platební transakce uskutečněné v mimoeurovské zahraniční měně. Současná česká úprava, ve shodě se staršími evropskými předpisy, upravuje pouze hladké platby (úhrady) v rámci EHP denominované v měně EHP (bez ohledu na to, v jaké měně je veden účet) a dále používání elektronických platebních prostředků bez ohledu na to, na území kterého státu či v jaké měně k použití elektronických platebních prostředků dochází. Používání elektronických platebních prostředků je však s jedinou výjimkou (transakce na základě smlouvy o platebních službách uzavřené na dálku) upraveno pouze formou doporučení¹⁹.

Původní návrh směrnice připravený Evropskou komisí se vztahoval, s některými odůvodněnými výjimkami, na platby v jakékoliv měně a na platby z nebo do mimoeurovského zahraničí. Tuto podobu návrhu podporovala i většina členských států.

¹⁹ Vzorové obchodní podmínky České národní banky pro vydávání a používání elektronických platebních prostředků.

Ke změně došlo až na základě pozměňovacího návrhu v Evropském parlamentu, s tím, že zejména platby z/do mimoevropského zahraničí by si měl každý členský stát upravit podle svého, a vzhledem k pochybnostem, zda má v této oblasti EU pravomoc členské státy zavazovat.

V ČR se běžně setkáváme s platbami prováděnými např. v USD (dokonce častěji než s platbami v norské koruně), čeští podnikatelé (méně často i spotřebitelé) posílají platby do mimoevropského zahraničí, přijímají platby z mimoevropského zahraničí, do mimoevropského zahraničí jsou vypláceny i důchody, držitel platební karty vydané v ČR používá tuto kartu i např. na své dovolené v Tunisku, platební karta ukradená českému držiteli na území EHP může být zneužita ve Švýcarsku či internetovým nákupem zboží z USA či oceněného v USD apod. Je tedy nutno zvážit, zda je žádoucí umožnit poskytovateli PS stanovit pro tyto případy pravidla, která by nesplňovala standardy ochrany uživatele požadované směrnicí pro vnitroeuropejské platby v měnách EHP.

Z hlediska ochrany uživatele, rozvoje zahraničního obchodu i transparentní hospodářské soutěže na trhu platebních služeb je užitečné, pokud platí jednotná pravidla pro všechny typy platebních transakcí. V případě mnohých pravidel platebního styku ani není důvod pro odlišná pravidla pro jednotlivé typy platebních transakcí (např. pravidla pro autorizaci platební transakce se v praxi neliší podle toho, do jakého státu tato platba směřuje; klient by měl mít stejné právo na blokadu platební karty, jejíž krádež nahlásil, bez ohledu na to, na jakém území se ji zloděj pokusí zneužít). V dalších případech (např. odpovědnost za zneužití ztracené platební karty) lze sice důvody pro odlišnost pravidel nalézt (vyšší riziko zneužití v některých státech), avšak tato odlišnost by měla na uživatele mimořádně negativní dopad (platební prostředek by byl bezpečný, pouze pokud by jej zloděj zneužil platební transakcí upravenou směrnicí; platební prostředek by však nebyl chráněn proti zneužití transakcemi popsány v předcházejícím odstavci). V případě jiných pravidel by naopak jednotná pravidla byla nevhodná (např. lhůta pro provedení platební transakce v rámci EHP s její vyspělou a do značné míry sjednocenou přeshraniční platební infrastrukturou nemůže být stejná jako lhůta pro provedení platební transakce do pacifického státu Fidži).

Na druhé straně je nutno zohlednit, že poskytovatelé PS se v případě plateb nepokrytých směrnicí nemohou spolehnout na reciproční chování svých zahraničních subdodavatelů. Násilné stanovení jednotných pravidel by mohlo vést až k zastavení poskytování platebních služeb do „exotických“ destinací či jejich neúměrnému zdražení (pro poskytovatele PS může být velmi drahé zjistit cenu, kterou mu jednotlivé zprostředkující korespondenční instituce naučtují za provedení platby na Fidži, tuto informaci by přitom poskytovatel PS měl poskytnout klientovi zdarma, ještě předtím, než se klient rozhodne jeho službu využít, přitom zejména klienti, kteří nemají v bance účet, by informace mohli žádat, aniž by o využití služby aktuálně uvažovali).

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Souhlasíte s názorem, že platební styk v ČR by měl být upraven jednotně, není-li důvod konkrétní pravidlo na daný typ platebních transakcí neuplatnit?

1.1. Pokud ne, proč?

OTÁZKA 2: Domníváte se, že v případě platebních transakcí denominovaných v mimoevropské zahraniční měně je důvod některá pravidla směrnice neaplikovat?

2.1. Pokud ano, která a proč?

OTÁZKA 3: Která ustanovení směrnice by podle Vašeho názoru měla nebo naopak neměla být aplikována i na převody z ČR do mimoevropského zahraničí a z mimoevropského zahraničí do ČR? Vyjádřete prosím svůj názor zejména vůči použití čl. 42 odst. 2 písm e) a odst. 3, čl. 52 odst. 1 a 2, čl. 57 odst. 1 písm. d, čl. 60 – 62, čl. 67, čl. 68 odst. 2, čl. 75 a čl. 77? Svůj názor prosím odůvodněte.

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 3

ČLÁNEK 3 - VÝJIMKY Z PŮSOBNOSTI SOUKROMOPRÁVNÍ ÚPRAVY SMĚRNICE

1. Popis problému

Z právní úpravy směrnice – soukromoprávní i veřejnoprávní – jsou vyňaty některé služby, jejichž seznam je uveden v článku 3. To však nebrání České republice stanovit – s působností na území ČR – stejná pravidla i pro tyto služby. U některých z těchto služeb týkajících se použití platebních prostředků přitom vzniká otázka, zda je vhodné je vyjmout z působnosti soukromoprávní úpravy. Dosud platné Vzorové obchodní podmínky ČNB (které mají charakter doporučení) je upravují stejně, jako použití ostatních platebních prostředků.

Z našeho pohledu se konkrétně jedná o výběry hotovosti na pokladně prodejce zboží či služeb; kupující platí platebním prostředkem za nákup např. v supermarketu, platí však víc, než je cena nákupu, přičemž nazpátek (rozdíl mezi cenou nákupu a zaplacenou částkou) obdrží hotovost (tzv. cash back; čl. 3 písm. e) směrnice²⁰).

Obecně se jeví, že není důvod těmto transakcím s platebními prostředky dát jiný režim než ostatním platebním transakcím s těmiž platebními prostředky. Nebylo by praktické, pokud by např. platební prostředek byl bezpečný v souladu s požadavky směrnice, ovšem pouze pokud by jej zloděj nezneužil výběrem hotovosti v supermarketu. Rovněž tak by nebylo praktické, pokud by pro výše uvedené transakce platila jiná pravidla pro výpis z účtu, reklamace neautorizovaných transakcí apod. Je však třeba zvážit, zda aplikace některých pravidel směrnice na tyto případy výběrů hotovosti nebude obtížná či dokonce kontraproduktivní.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Domníváte se, že existuje důvod, proč by se soukromoprávní pravidla směrnice neměla aplikovat na výše uvedené případy výběrů hotovosti? Která pravidla by podle Vašeho názoru mohla být obtížná či nepraktická na tyto případy uplatnit?

²⁰ „Služby, kdy příjemce poskytuje hotovost plátcí jako součást platební transakce na výslovnou žádost uživatele platebních služeb těsně před provedením platební transakce prostřednictvím platby za koupi zboží nebo služeb“.

OTÁZKA 2: Domníváte se, že je důležité na výše uvedené případy soukromoprávní pravidla směrnice aplikovat? Domníváte se, že aplikace některých pravidel je obzvláště důležitá?

OTÁZKA 3: Domníváte se, že je vhodné aplikovat soukromoprávní pravidla směrnice i na jiné případy uvedené v článku 3 směrnice? Pokud ano, na které případy a proč? Je aplikace některých ustanovení podle Vašeho názoru obzvláště důležitá?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

ČLÁNEK 9 – OCHRANA PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ UŽIVATELŮ

1. Popis problému

V případě předplacených platebních služeb plátcí svěřují platebním institucím své peněžní prostředky předtím, než je platba provedena. V některých případech zase platební instituce nějakou dobu drží peněžní prostředky příjemce platební transakce a vyplatí mu je až s určitým zpožděním. Směrnice požaduje, aby platební instituce, které vedle poskytování platebních služeb podnikají ještě v jiné oblasti (tzv. „hybridní platební instituce“), peněžní prostředky uživatelů platebních služeb chránily.

Konkrétně mají platební instituce možnost výběru:

- a) buď tyto peněžní prostředky nesmějí být nikdy směřovány s peněžními prostředky jiných osob; pokud tyto peněžní prostředky platební instituce stále drží na konci pracovního dne následujícího po dni, kdy je přijala, má povinnost je uložit na samostatný účet vedený u úvěrové instituce (banky, družstevní záložny) nebo investovat do bezpečných, likvidních aktiv s nízkým rizikem určených příslušnými orgány; zároveň tyto peněžní prostředky musí být v souladu s vnitrostátním právem a v zájmu daných uživatelů platebních služeb chráněny před nároky jiných věřitelů platební instituce, zejména v případě platební neschopnosti,
- nebo
- b) tyto peněžní prostředky musí být kryty pojištěním nebo jinou srovnatelnou zárukou vystavenou pojišťovnou nebo úvěrovou institucí, která nepatří do stejné skupiny jako samotná platební instituce, a to ve výši rovnající se částce uvedené v možnosti pod písm. a).

Smyslem úpravy v článku 9 směrnice je předejít situacím, kdy by platební instituce při svém podnikání mimo platební služby prohodila nebo zneužila peněžní prostředky, které jí uživatelé svěřili. Podle některých názorů toto riziko hrozí nejen v případě podnikání mimo platební oblast, ale i v případě, kdy by platební instituce použila prostředky svých klientů na své podnikání v platební oblasti (např. z nich poskytovala úvěrové platební služby jiným svým klientům).

Členským státům se umožňuje rozšířit povinnost podle článku 9 na všechny platební instituce (tedy nejen ty, které podnikají i v jiné než platební oblasti). Může ji ale také zúžit jen na peněžní prostředky jednotlivých uživatelů přesahující 600 eur²¹.

²¹ Jedná se o součet peněžních prostředků daného uživatele u daného poskytovatele PS.

Při rozhodování o využití první možnosti je třeba zohlednit skutečnost, že prostředky uživatelů, jimž platební instituce vede platební účet s kladným zůstatkem (tzv. předplacených uživatelů), připomínají vklady v bance. Banky jsou však přísně regulovány a vklady v nich jsou pojištěny Fondem pojištění vkladů. Smyslem ustanovení je tedy nedávat platebním institucím neodůvodněnou konkurenční výhodu oproti bankám.

Zároveň je však třeba vzít do úvahy skutečnost, že ochrana platebních prostředků není zadarmo a poskytované platební služby prodraží. Za pojištění či bankovní záruku je třeba zaplatit pojistné či bankovní poplatek, ukládání peněz na zvláštním účtu bývá rovněž zpoplatněno, nemluvě o administrativní náročnosti. Naopak, pokud platební instituce může peněžní prostředky používat, má také možnost je zhodnotit a očekávané zhodnocení promítnout do ceny daného platebního produktu. Důležitý je i aspekt konkurenceschopnosti českých platebních institucí. V některých státech EU (zejména Velké Británii, skandinávských zemích, Holandsku, atd.) bude zřejmě přijata právní úprava maximálně liberální, přičemž pobočky platebních institucí z těchto států budou moci podnikat na území ČR, aniž by se na ně případná zpřísnění daná českými předpisy vztahovala. Příliš restriktivní úprava by české platební instituce mohla motivovat k přenesení svého sídla do liberálních států.

Při rozhodování o možnosti zúžit aplikaci povinnosti z článku 9 na peněžní prostředky jednotlivých uživatelů přesahující 600 eur je třeba pečlivě zvážit, zda je účelné chránit i peněžní prostředky uživatelů, které nedosahují určité výše. Administrativní náklady spojené s ochranou mohou být v takovém případě neúměrně vysoké, uživatelé jsou přitom zvyklí určitou míru rizika na sebe brát. Potřeba speciální ochrany přitom klesá zejména u produktů, kdy klient svěřuje platební prostředky pouze na kratší dobu, proto právo ES požaduje bezpečné uložení pouze těch prostředků, jež platební instituce drží déle než jeden den po dni, kdy je přijala. V některých případech (které však zpravidla nelze předem odlišit) budou tvořit většinu předplacených peněžních prostředků uživatelé prostředky použité k nákupu jiných než platebních služeb, tedy prostředky nechráněné. Ochrana menší části prostředků se v takových případech může jevit jako nadbytečná, omezení limitem 600 eur přitom v mnoha z těchto případů tuto ochranu eliminuje.

V ČR dosud nejsou platební instituce v tomto směru regulovány, na druhou stranu však také nesmějí přijímat splatné prostředky od veřejnosti, mohou tedy poskytovat pouze takové předplacené platební služby, kdy jsou peněžní prostředky přijaty a zároveň je určeno, jaká platba z nich bude provedena (nemohou vést platební účty s kladnými zůstatky).

V rámci transpozice povinnosti z článku 9 směrnice do českého právního řádu je třeba zvážit, jakým způsobem by nejlépe bylo oddělení peněžních prostředků uživatelů zajištěno. Jednou možností je stanovit, že peněžní prostředky jsou vlastnictvím plátce, dokud se nestanou vlastnictvím příjemce, a musejí být i takto účtovány. I v takovém případě však podle českého práva hrozí, že peněžní prostředky se např. stanou součástí konkursní podstaty platební instituce, pokud se o ně uživatel včas nepřihlásí. Obdobně exekutor může v určitých případech prostředky třetí osoby použít k uhrazení dluhů platební instituce. Právo ES však požaduje ochranu, která by nebyla (např. výše uvedenými způsoby) prolomena.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Souhlasíte s výše uvedeným (poslední odstavec) základním konceptem transpozice požadavku na oddělení peněžních prostředků uživatele?

1.1. Pokud ano, souhlasíte s tím, aby vlastnictví peněžních prostředků přecházelo z plátce na příjemce v okamžiku, kdy jsou peněžní prostředky připsány platební instituci příjemce?

1.2. Pokud ne, uveďte prosím z jakého důvodu a navrhněte jiný způsob.

OTÁZKA 2: Proti jakým právním rizikům (viz příklady v posledním odstavci) je podle Vašeho názoru třeba peněžní prostředky uživatele v českém právním řádu chránit? Jakým způsobem?

OTÁZKA 3: Měla by Česká republika využít možnosti stanovit, že peněžní prostředky uživatelů, které nedosahují limitu 600 eur, ochraně nepodléhají? Svůj názor prosím odůvodněte.

3.1. Domníváte se, že částka 600 eur je pro případné využití této možnosti příliš vysoká?

3.2. Domníváte se, že existují produkty, u nichž je snížení nebo naopak udržení ochrany obzvláště důležité? Svůj názor prosím odůvodněte.

3.3. Domníváte se, že je poskytnutí ochrany pro některé kategorie osob (např. podnikatelé, malopodnikatelé, spotřebitelé) obzvláště důležité? Svůj názor prosím odůvodněte.

OTÁZKA 4: Domníváte se, že by Česká republika měla povinnost ochrany peněžních prostředků uživatelů vztáhnout i na ty platební instituce, které nepodnikají v jiných oblastech než je poskytování platebních služeb? Svůj názor prosím odůvodněte.

OTÁZKA 5: Jaká bezpečná, likvidní aktiva s nízkým rizikem by podle Vašeho názoru měla být pro výše uvedené účely připuštěna?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

ČLÁNEK 26 - OMEZENÍ ČINNOSTÍ PLATEBNÍCH INSTITUCÍ PODNIKAJÍCÍCH NA ZÁKLADĚ VÝJIMKY ZE SMĚRNICE

1. Popis problému

Podle čl. 26 směrnice členský stát může umožnit (nebo povolit příslušným orgánům aby umožnily), aby platební služby na jeho území poskytovaly i platební instituce, které nespĺňují (některé nebo všechny) požadavky hlavy II. kapitoly 1. oddílu 1 až 3 směrnice (veřejnoprávní regulace platebních institucí), pokud tyto platební instituce neprovádějí platební transakce v hodnotě více než 3 mil. eur měsíčně (počítáno průměrem za 12 měsíců a včetně transakcí obchodních zástupců této platební instituce) a nemají ve svém vedení osoby odsouzené za trestné činy finanční povahy. Soukromoprávní pravidla směrnice – tedy ustanovení na ochranu klientů – samozřejmě i takto vyňaté platební instituce dodržovat musejí. Těmito platebními institucemi mohou být kromě právnických osob i fyzické osoby - podnikatelé. Vyňaté platební instituce nebudou mít výhodu jednotné licence. Smyslem výjimky je umožnit legální existenci subjektů poskytujících platební služby v menším rozsahu, které nejsou schopny splnit všechny obezřetnostní požadavky kladené na standardní platební instituce.

V ČR dosud není poskytování platebních služeb výrazněji regulováno, pouze devizový zákon vyžaduje licenci pro poskytování peněžních služeb (úhrady do/ze zahraničí). Výjimkou jsou platební služby předplacené, kde je důsledně aplikován zákaz přijímání splatných prostředků od veřejnosti osobami bez bankovní licence (§1 zákona o bankách; od svých členů mohou splatné prostředky přijímat i spořitelny a úvěrní družstva).

Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu umožňuje platebním institucím přijímat prostředky od veřejnosti za účelem provedení platby, přičemž tato platba může být specifikována až později – platební instituce tedy v zásadě mohou vést „běžné účty“.²² Ne každá předplacená platební služba však zahrnuje přijetí splatného prostředku od klienta tak, jak bylo doposud českým právem chápáno. Pokud je předplacená částka klientem složena za účelem provedení již objednané konkrétní platby, jedná se i podle současné české právní praxe o předplacenou službu a nikoliv o přijetí splatného prostředku. Pokud však klient odevzdá určitou peněžní částku s tím, že tato bude postupně čerpána formou provádění plateb za dosud nespecifikované zboží, služby či prostě na jiné účty, jednalo by se dle dosavadního českého práva zpravidla o přijetí splatného prostředku. V ČR přitom existuje negativní zkušenost s podnikateli, kteří přijímali splatné prostředky od důvěřivé veřejnosti, svým klientům slibovali vysoké

²² Pro úplnost je nutné doplnit, že směrnice nerozlišuje mezi platebními službami úvěrovými a předplacenými, ani mezi různými typy předplacených platebních služeb.

zhodnocení svěřených úspor a poté svým závazkům nedostáli (např. tzv. pyramidové hry). V případě platebních institucí podléhajících regulaci směrnicí je toto riziko ošetřeno formou tzv. ring-fencingu (viz otázka k čl. 9) a další regulací.

Při hledání optimálního nastavení podmínek výjimky, ze strany členského státu bude zapotřebí hledat rovnováhu mezi účelem této výjimky a zájmem na ochraně rovných podmínek trhu a veřejnosti.

Udělení výjimky by v praxi mělo obnášet registraci u ČNB (bez správního řízení), přičemž pokud by ČNB registraci odmítla (shledala by nesplnění podmínek pro výjimku), rozhodovala by ve správním řízení, čímž by žadatel dostal možnost odvolání popř. soudního přezkumu. Druhou možností by bylo registraci provádět v režimu správního řízení vždy, což však považujeme za neodůvodněnou administrativní zátěž.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Domníváte se, že je důvod pro to, aby byly platebním institucím splňujícím podmínky pro výjimku z veřejnoprávní regulace, stanovena pravidla přísnější, než jaká jim stanoví české právo doposud?

1.1. Pokud ano, která konkrétní ustanovení hlavy II. by měla být vztažena na platební instituce v režimu výjimky, v jakém rozsahu a proč?

1.2. Domníváte se, že by naopak měla být stanovena pro tyto instituce pravidla mírnější než stanoví české právo doposud?

1.3. Můžete poukázat na konkrétní případ, kdy by dosavadní mírná regulace poskytování platebních služeb měla negativní dopad na spotřebitele, finanční trh či platební systém?

OTÁZKA 2: Domníváte se, že je důvod pro stanovení dalších podmínek pro poskytování platebních služeb v režimu výjimky, než které jsou uvedeny v článku 26? Pokud ano, kterých a z jakého důvodu?

2.1. Domníváte se, že využití výjimky by přineslo nepřiměřená rizika nebo bylo z jiného důvodu obzvláště nevhodné ve vztahu k některým platebním službám (např. předplacené služby) nebo některým uživatelům PS (např. spotřebitelům)?

OTÁZKA 3: Souhlasíte s navrženou procedurou udělování výjimky? Pokud ne, prosíme o zdůvodnění a návrh jiného řešení.

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 6

ČLÁNEK 30 ODS. 2 - APLIKACE HLAVY III. TĚŽ NA MIKROPODNIKATELE

1. Popis problému

Směrnice obecně poskytuje při užívání platebních služeb nejvyšší stupeň ochrany spotřebitelům²³.

Podnikatelé-klienti poskytovatelů PS nemají se spotřebiteli podle směrnice rovné postavení. Spotřebitelé obvykle s poskytovateli PS o podmínkách své smlouvy nevyjednávají, ale pouze akceptují podmínky uvedené ve formulářové smlouvě, a je tedy třeba je obzvláště chránit před případnou zvlášť poskytovatelů PS. Podnikatelé naproti tomu mají při sjednávání podmínek poskytování platebních služeb objektivně větší možnost dohodnout si individuální podmínky a zároveň mají i silnější postavení k ochraně svých práv. Podnikatelé jsou rovněž obecně připraveni nést vyšší riziko spojené s nižší ochranou a jsou lépe vybaveni pro to, o tomto riziku rozhodovat. S nižší ochranou a vyšším rizikem by měla být spojena zejména nižší cena platební služby, případně vyšší flexibilita tohoto produktu. Proto mají, co se týče informačních povinností v hlavě III., smluvní volnost dohodnout se s poskytovatelem PS na odlišných podmínkách smlouvy o platební službě, než které jsou garantovány směrnicí pro spotřebitele²⁴.

Směrnice však vychází z toho, že schopnost individuálního sjednání smluvních podmínek může být ve vztahu drobného podnikatele a poskytovatele PS snížena, a to prakticky – v závislosti na podmínkách a tradicích daného státu – až na úroveň spotřebitelů. **Proto umožňuje členským státům stanovit pro mikropodnikatele²⁵ stejný stupeň ochrany, jaký je garantován pro spotřebitele.**

Na jednu stranu by takový režim byl pro mikropodnikatele výhodný, neboť by jim zajišťoval vždy stejná práva a povinnosti (ochranu) při užívání platebních služeb jako spotřebitelům. Na druhou stranu však mohou mít i mikropodnikatelé v některých případech zájem sjednat si odlišná pravidla, u kterých nebude zaručen takový stupeň

²³ Fyzická osoba, která při smlouvách o platebních službách, na něž se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který nespadá do její obchodní, podnikatelské nebo profesní činnosti.

²⁴ Podle čl. 30 odst. 1 není-li uživatelem PS spotřebitel, mohou se strany dohodnout, že se hlava III. nepoužije jako celek nebo zčásti.

²⁵ V terminologii směrnice používá termín „mikropodniky“, jímž odchylně od významu pojmu „podnik“ v českém právu rozumí mikropodnikatele jakožto osobu. Mikropodnikatelem se podle směrnice rozumí osoba vystupující ve vztahu k poskytovateli PS v rámci svého podnikání, která v okamžiku uzavření smlouvy o platebních službách vyhovuje definici podle čl. 1 a čl. 2 odst. 1 a 3 přílohy doporučení 2003/361/ES. Tedy podnikatel, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo bilanční suma roční rozvahy není vyšší než 2 miliony eur.

ochrany, ale budou jim nabídnuty pro jejich konkrétní zájem příznivější podmínky, zejména nižší cena.

V ČR doposud platná právní úprava poskytování platebních služeb poskytuje stejný stupeň ochrany spotřebitelům i podnikatelům²⁶.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Je vhodné vztáhnout ustanovení hlavy III. i na mikropodnikatele? Všechna, nebo pouze některá (která)? Svoji odpověď, prosím, odůvodněte. Vyjádřete se prosím jak obecně, tak ke každému konkrétnímu pravidlu.

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

²⁶ Spotřebitelé mají obecně zaručenou vyšší ochranu než podnikatelé, která však vyplývá z obecných požadavků spotřebitelského práva vztahujícího se i na jiné než platební služby.

Otázka 7

ČLÁNEK 33 - DŮKAZNÍ BŘEMENO TÝKAJÍCÍ SE POŽADAVKŮ NA INFORMACE

1. Popis problému

Podle článku 33 směrnice mohou členské státy stanovit, že důkazní břemeno nese poskytovatel PS, který musí prokázat, že splnil požadavky na informace stanovené v hlavě III. Směrnice zde tedy umožňuje členským státům poskytnout zvýšenou ochranu spotřebitelům,²⁷ kteří se v praxi nacházejí v pozici tzv. slabšího subjektu. Zvýšená ochrana zde spočívá v přesunu důkazního břemene o splnění informační povinnosti z uživatele PS na poskytovatele PS v případě, že ve sporu vyvstane potřeba tuto skutečnost dokázat. Důkazní břemeno by při využití této diskrece v tomto případě tížilo poskytovatele PS, který v případě sporu musí prokázat, že požadavek na poskytnutí informací podle hlavy III. směrnice splnil. Pokud se poskytovateli PS nepodaří náležitě skutečnost prokázat, bude se mít za to, že poskytovatel PS své informační povinnosti nedostál.

Obvykle platí, že ten, kdo něco tvrdí, to musí také prokázat (tzv. nést důkazní břemeno). Institut přenesení důkazního břemene se užívá v případě, že příslušné důkazní prostředky k jejímu prokázání nejsou v moci účastníka řízení, který by za normálních okolností důkazní břemeno nesl, anebo by mohly být v jeho moci jenom s překonáním velkých obtíží. Pro uživatele platebních služeb bude obecně obtížné prokázat, že mu poskytovatel PS neposkytl nějakou informaci. Naopak poskytovatel PS by měl obvykle mít možnost si obdržení informace nechat od uživatele potvrdit. Na druhou stranu však je zapotřebí vyhodnotit, zda je u některých platebních produktů pro poskytovatele PS technicky možné bez nepřiměřených investic, které se v důsledku mohou promítnout v ceně produktu, požadované skutečnosti zaznamenat a prokázat.

Otázku právní řád ČR neupravuje, resp. řídí se obecnou úpravou podle občanského soudního řádu.

²⁷ Není-li uživatelem platebních služeb spotřebitel, mohou se strany dohodnout, že se hlava III. nepoužije jako celek nebo zčásti. Členské státy mohou také stanovit, že se ustanovení hlavy III. použijí na mikropodnikatele (viz konzultační otázka k čl. 30 odst. 2.) stejným způsobem jako na spotřebitele (viz konzultační otázku k čl. 30 odst. 2).

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA: 1. Domníváte se, že je žádoucí přenesení důkazního břemene na poskytovatele PS?

1.1. Pokud ano, proč?

1.1.1. Jakým problémům by podle Vás bylo nutné čelit, pokud by k přenesení nedošlo?

1.2. Pokud ne, proč?

1.2.1. Jaká konkrétní rizika by byla z Vašeho pohledu spojena s přenesením důkazního břemene na poskytovatele PS? Poskytuje nebo bude poskytovat Vaše společnost platební produkt, u kterého by přenesení důkazního prostředku způsobilo problémy? Pokud ano, proč a jaké? Jak vysoké náklady by byly s přenesením důkazního břemene spojeny?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 8

ČLÁNEK 34 Odst. 2 a 53 Odst. 2 - VÝJIMKA Z POŽADAVKŮ NA INFORMACE A Z ÚPRAVY PRÁV A POVINNOSTÍ PRO PLATEBNÍ PROSTŘEDKY PRO PLATBY MALÝCH ČÁSTEK A PRO ELEKTRONICKÉ PENÍZE

1. Popis problému

Odchylně od obecné úpravy informačních požadavků a úpravy práv a povinností poskytovatelů a uživatelů PS směrnice obsahuje zvláštní úpravu zjednodušených informačních požadavků a práv a povinností poskytovatelů a uživatelů PS pro určité platební prostředky. Jedná se o platební prostředky, které jsou určeny pro platby malých částek, a o elektronické peníze (dále jen „prostředky pro platby malých částek“). Platební prostředky pro platby malých částek představují moderní alternativu k tradičním hotovostním platbám. Oproti tradičním platebním prostředkům jsou méně bezpečné, ale výrazně levnější. Používají se tedy v oblasti malých plateb, v níž se tradiční platební prostředky mnohdy neuplatní pro vysoké transakční náklady. Tyto platební prostředky pro platby malých částek jsou mezi uživateli oblíbené, v mnoha státech přitom nejsou regulovány. Důvodem pro zjednodušení požadavků směrnice je potřeba neohrozit nepřiměřenou regulací fungování stávajících platebních prostředků pro platby malých částek a podpořit rozvoj moderních bezhotovostních platebních prostředků, avšak při zachování přiměřeného stupně ochrany uživatele a respektování zásady rovných podmínek pro různé druhy platebních prostředků.²⁸

Směrnice definuje platební prostředky pro platby malých částek v čl. 34 odst. 1 a 53 odst. 1 pomocí těchto alternativně stanovených limitů:

- a) jednotlivá platební transakce nepřekročí 30 eur nebo
- b) výdajový limit²⁹ maximálně 150 eur, nebo maximální částka uložená na platebním prostředku je 150 eur.

²⁸ Podle čl. 87 předloží EK do 1. listopadu 2012 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Evropské centrální bance zprávu o provádění směrnice a o jejích dopadech, i pokud jde o uplatňování článků 34 a 53 této směrnice a případnou potřebu zrevidovat oblast působnosti směrnice ve vztahu k platebním prostředkům pro platby malých částek a elektronickým penězům.

²⁹ Jedná se o limit veškerých plateb provedených z platebního prostředku. Vzhledem k tomu, že není určeno, na jak dlouhé období se tento limit vztahuje, platebním prostředkem pro platby malých částek

V následujících ustanoveních těchto článků směrnice upravuje výjimky z obecných informačních požadavků a z obecné úpravy práv a povinností poskytovatelů a uživatelů PS pro platební prostředky pro platby malých částek.

Vzhledem k tomu, že platební prostředky pro platby malých částek existují především na národní úrovni, **ponechává směrnice členským státům u vnitrostátních platebních transakcí možnost snížit nebo zdvojnásobit částky uvedené v čl. 34 odst. 1 a 53 odst. 1, u předplacených platebních prostředků pro platby malých částek jim dává navíc možnost zvýšit limity uvedené v čl. 34 odst. 1 a 53 odst. 1 až na 500 eur.**

Pojem vnitrostátní platební transakce ve směrnici není definován. Rozumí se jím platební transakce, která začíná i končí na území (v našem případě) ČR. Praktická využitelnost výjimky pro platební prostředky pro platby malých částek, které umožňují vnitrostátní i zahraniční platby, může být samozřejmě obtížná.

Při nastavování limitů pro vnitrostátní platební transakce uskutečňované z platebních prostředků pro platby malých částek je nutné vzít v úvahu fakt, že příliš přísné informační požadavky nebo povinnosti poskytovatelů PS by mohly bránit rozvoji těchto moderních platebních prostředků či jejich použití zdražit. Na druhé straně příliš vysoké nastavení limitů by mohlo významně znevýhodnit klasické platební prostředky (a jejich vydavatele), které musí splňovat standardní informační požadavky, být tak v rozporu se zásadou rovných podmínek pro všechny platební prostředky a fakticky vytvořit dvě rozdílné regulace pro velmi podobné platební prostředky (z obou by byly uskutečňovány platby v podobné výši). Dále by mohlo dojít ke snížení ochrany spotřebitele u platebních transakcí uskutečňovaných sice z méně regulovaných prostředků, ale přesto transakcí ve vyšších částkách, kde důležitost vyššího stupně ochrany spotřebitele stoupá. Zejména je však třeba mít na vědomí skutečnost, že z hlediska přehlednosti (uživatelské vstřícnosti) právního řádu je ideální stanovit stejné limity u všech transakcí bez ohledu na to, zda překračují hranici ČR. Pokud by tedy možnost stanovení vnitrostátního limitu měla být využita, měly by pro to být specifické důvody.

V ČR podle platné právní úpravy nejsou činěny rozdíly mezi jednotlivými druhy platebních prostředků. Tato právní úprava je však pouze doporučující a informační povinnosti v ní obsažené jsou výrazně nižší než informační povinnosti stanovené směrnicí, standard práv a povinností uživatelů a poskytovatelů PS je ve směrnici také vyšší.

s využitím pouze této podmínky bude nedobýtelný prostředek, z něž bude za celou dobu jeho životnosti možné vybrat maximálně 150 eur (tzn. muselo by se jednat o nedobýtelnou „elektronickou peněženku“ s limitem do 150 eur).

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Doporučujete zvýšit nebo snížit výše uvedené limity pro vnitrostátní platební transakce? Svoji odpověď prosím odůvodněte.

1.1. Domníváte se, že je zapotřebí využít možnost zvýšení/snížení limitů? Pociťujete tuto potřebu výrazněji ve vztahu k určitým typům platebních prostředků, určitým typům transakcí či některým z povinností, u nichž směrnice výjimku umožňuje? Svoji odpověď prosím odůvodněte.

1.2. Existují povinnosti, u nichž směrnice umožňuje snížení/zvýšení limitu pro výjimku, u nichž se domníváte, že by zvýšení či snížení limitu bylo obzvláště nežádoucí?

OTÁZKA 2: Vydává nebo bude vydávat Vaše společnost platební prostředek, z něhož lze uskutečňovat pouze vnitrostátní platební transakce?

2.1. Pokud ano, splňuje tento platební prostředek směrnici stanovené limity? Pokud nesplňuje, je možné jej upravit tak, aby je splňoval, případně za jakých investic? Jaké limity by měly být nastaveny, aby je Vaší společností nyní (nebo v budoucnu) vydávaný prostředek splňoval, případně aby mohl být produkt upraven bez nepřiměřených nákladů?

2.2. Pokud ne, splňuje Vámi nyní (nebo v budoucnu) vydávaný platební prostředek směrnici stanovené limity? Je technicky možné rozlišit na tomto Vašem platebním prostředku vnitrostátní platby od ostatních plateb a nastavit u vnitrostátních transakcí vyšší limit, než u vnitroeurovské transakce?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

ČLÁNEK 45 ODS. 6 – VYPOVĚZENÍ SMLOUVY

1. Popis problému

Podle článku 45 odst. 6 směrnice **mohou členské státy stanovit pro uživatele PS příznivější podmínky pro vypovězení smlouvy, než jim dává čl. 45, který tento institut upravuje.** Členské státy tedy mohou stanovit příznivější podmínky pro spotřebitele následujícím způsobem:

- a) zkrátit maximální výpovědní lhůtu pro vypovězení rámcové smlouvy ze strany uživatele PS (odst. 1) na méně než jeden měsíc nebo
- b) rozšířit osvobození od poplatků za vypovězení smlouvy ze strany uživatele i na rámcové smlouvy, které byly uzavřeny na dobu 12 měsíců a kratší, nebo od jejichž uzavření ještě neuplynulo 12 měsíců (odst. 2) nebo
- c) prodloužit minimální dvouměsíční výpovědní lhůtu pro vypovězení rámcové smlouvy ze strany poskytovatele PS (odst. 3) nebo
- d) stanovit další příznivější podmínky.

Tato ustanovení byla zavedena primárně pro usnadnění mobility klientů mezi platebními institucemi a pro posílení jistoty postavení uživatele PS v tomto pro něj mnohdy významném právním vztahu. Na druhou stranu může další znevýhodnění poskytovatelů PS u tohoto institutu znamenat zpomalení vývoje nových platebních produktů (pokud bychom prodloužili výpovědní lhůtu poskytovatele PS), zvýšení nákladů těchto poskytovatelů (pokud bychom zkrátili výpovědní lhůtu uživatele), částečné omezení konkurenčního soupeření u podmínek tohoto institutu nabídky a podporu netransparentní poplatkové politiky (vyšší náklady by se odrazily na vyšší ceně jiných služeb). Je proto důležité najít takovou hranici, která bude odrážet a vhodně vyvažovat různá postavení uživatelů PS a poskytovatelů PS.

Podmínky vypovězení rámcové smlouvy o platebních službách v současné době v ČR upravuje obchodní zákoník v ustanovení § 715, které se týká smlouvy o běžném účtu. Podle tohoto ustanovení může majitel účtu písemně vypovědět běžný účet kdykoliv; smlouva o běžném účtu zaniká dnem doručení výpovědi. Banka může vypovědět smlouvu též kdykoliv, smlouva však zaniká až uplynutím kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi majiteli. Obchodní zákoník však stranám umožňuje se smluvně odchýlit od § 715, jelikož je dispozitivní povahy.

Na výpověď smlouvy o poskytování platebních služeb se podpůrně vztahuje i občanský zákoník zejména ve svých ustanoveních o spotřebitelských smlouvách (např. v případě, že byly uzavřeny na dálku nebo mimo provozovnu).

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Domníváte se, že je žádoucí upravit pro uživatele platebních služeb příznivější podmínky při vypovídání rámcových smluv o poskytování platebních služeb?

1.1. Pokud ano, proč a jaké konkrétní podmínky by bylo vhodné změnit, a v jakém rozsahu?

1.2. Pokud ne, proč?

1.2.1. Jaká konkrétní rizika by byla z Vašeho pohledu spojena se stanovením pro spotřebitele příznivější úpravy?

OTÁZKA 2: Bylo by vhodné vztáhnout režim článku 45 odst. 2 směrnice i na smlouvy uzavřené na dobu nepřevyšující 12 měsíců? Pokud ano, bylo by vhodné mezi těmito smlouvami dále rozlišovat (např. roční smlouvy, půlroční smlouvy atd.)?

2.1. Pokud ano, po jaké době by tyto konkrétní smlouvy bylo možné vypovědět bez toho, aby podléhaly poplatkům na straně uživatele PS?

2.2. Pokud ne, proč?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 10

ČLÁNEK 47 ODS. 3 A 48 ODS. 3 - INFORMACE PRO PŘÍJEMCE A PLÁTCE O JEDNOTLIVÝCH PLATEBNÍCH TRANSAKČÍCH

1. Popis problému

Směrnice v článcích 47 a 48 upravuje informační povinnosti poskytovatele PS vůči plátcům nebo příjemcům peněz³⁰ o jednotlivých platebních transakcích. Směrnice obecně rozlišuje dva způsoby, jakými by poskytovatel PS měl uživateli PS informace předávat:

1. informace by měly být **poskytnuty**, tj. poskytovatel PS by měl informace aktivně sdělit, a to na papíře nebo jiném trvanlivém médiu, bez dalšího upomínání ze strany uživatele PS, vždy však jasně a srozumitelně pomocí snadno pochopitelných slov v úředním jazyce členského státu, ve kterém je platební služba nabízena, nebo v jiném jazyce, na kterém se strany dohodnou nebo
2. poskytovatel PS by měl informace uživateli PS **zpřístupnit**, tj. uživatel PS by měl učinit určité aktivní kroky, aby informaci získal.

V případě poskytování informací podle článku 47 a 48 směrnice je při plnění informačních povinností poskytovatel PS³¹ povinen použít způsob č. 1³² a stanovený seznam informací poskytnout plátcům nebo příjemcům bez zbytečného odkladu po odepsání částky jednotlivé platební transakce z účtu plátce (v případě plátce), nebo po obdržení platebního příkazu (v případě, že plátce nevyužívá platební účet) anebo po provedení jednotlivé platební transakce (v případě příjemce). V rámcové smlouvě se však poskytovatel a uživatel PS mohou dohodnout na jiném termínu (nejméně jednou měsíčně) a způsobu poskytnutí nebo zpřístupnění informací o jednotlivých platebních transakcích, který však musí plátcům umožňovat dané informace ukládat a kopírovat v nezměněném stavu. **Směrnice navíc umožňuje členským státům stanovit poskytovateli PS povinnost jednou měsíčně poskytovat informace na papíře bezplatně.**

Na jedné straně může tato povinnost vést k zatížení poskytovatelů PS takovou službou, která v době elektronického bankovníctví bude pro mnoho klientů nadbytečná.

³⁰ Není-li uživatelem PS spotřebitel, mohou se strany dohodnout, že se hlava III. nepoužije jako celek nebo zčásti. Členské státy mohou také stanovit, že se ustanovení hlavy III. použijí na mikropodnikatele stejným způsobem jako na spotřebitele (viz konzultační otázka k čl. 30 odst. 2).

³¹ Dle čl. 32 odst. 1 nesmí poskytovatel PS účtovat žádné poplatky za poskytování informací podle hlavy III.

³² Tento způsob je stanovený v článku 41 odst. 1 směrnice.

Samotná bezplatnost služby se v konečném důsledku může přenést do jiných poplatků, např. do poplatku za vedení účtu. V neposlední řadě použití papíru jako drahého nosiče informací vede k zatížení životního prostředí.

Na straně druhé však měsíční souhrn poskytuje náležitý přehled o platebních transakcích a vzhledem k tomu, že mnoho uživatelů PS stále nemá přístup k různým formám přímého bankovníctví, nebo přístup nevyužívá, by mohla být tato povinnost velmi přínosná.

Pro doplnění je namístě uvést, že ČR se v průběhu vzniku směrnice zasazovala o povinnost za úhradu poskytnout kdykoliv na požádání klienta informace na papíře. To je důležité v případech, kdy klient potřebuje potvrzení o určité platební transakci např. pro svého věřitele, soud či úřad.

Informační povinnosti převádějící instituce stanoví § 7 odst. 4 zákona č. 124/2002 Sb., o platebním styku. Další informační povinnosti stanoví občanský zákoník v případě, že spotřebitelská smlouva byla uzavřena na dálku nebo mimo provozovnu.³³

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA: 1. Domníváte se, že je žádoucí stanovit poskytovateli PS povinnost poskytovat jednou měsíčně informace na papíře bezplatně?

1.1. Pokud ano, proč?

1.1.1. Jaké nevýhody by podle Vás taková povinnost přinášela?

1.2. Pokud ne, proč?

1.3. Považujete za (potenciální) problém, že poskytovatel PS není povinen kdykoliv na žádost uživatele mu za úhradu poskytnout informace na papíře? Pokud by takováto povinnost stanovena byla, činilo by Vám to potíže?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

³³ § 54a a n. občanského zákoníku.

Otázka 11

ČLÁNEK 51 ODS. 3 - APLIKACE NĚKTERÝCH USTANOVENÍ HLAVY IV. TĚŽ NA MIKROPODNIKATELE

1. Popis problému

Směrnice obecně poskytuje při užívání platebních služeb nejvyšší stupeň ochrany spotřebitelům³⁴.

Podnikatelé-klienti poskytovatelů PS nemají se spotřebiteli podle směrnice rovné postavení. Spotřebitelé obvykle s poskytovateli PS o podmínkách své smlouvy nevyjednávají, ale pouze akceptují podmínky uvedené ve formulářové smlouvě, a je tedy třeba je obzvláště chránit před případnou zvláštností poskytovatelů PS. Podnikatelé naproti tomu mají při sjednávání podmínek poskytování platebních služeb objektivně větší možnost dohodnout si individuální podmínky a zároveň mají i silnější postavení k ochraně svých práv. Podnikatelé jsou rovněž obecně připraveni nést vyšší riziko spojené s nižší ochranou a jsou lépe vybaveni pro to, o tomto riziku rozhodovat. S nižší ochranou a vyšším rizikem by měla být spojena zejména nižší cena platební služby, případně vyšší flexibilita tohoto produktu. Proto mají, co se týče úpravy vzájemných práv a povinností, smluvní volnost dohodnout se s poskytovatelem PS na odlišných podmínkách smlouvy o platební službě, než které jsou garantovány směrnicí pro spotřebitele.

Není-li uživatel PS spotřebitelem, mohou se podle čl. 51 odst. 3 strany dohodnout, že ochrana poskytnutá mu podle těchto ustanovení:

- čl. 52 odst. 1 směrnice (své informační povinnosti plynoucí ze směrnice a nápravná a preventivní opatření plní poskytovatel PS bezplatně, není-li v příslušném ustanovení výslovně uveden opak – v takovém případě musejí být poplatky přiměřené a odpovídat skutečným nákladům poskytovatele PS),
- čl. 59 směrnice (skutečnost, že platební transakce byla ověřena, přesně zaznamenána, zanesena do účetnictví a že nebyla ovlivněna selháním techniky nebo jinou chybou, dokazuje poskytovatel PS; fyzické použití platebního prostředku není samo o sobě důkazem, že transakce byla autorizována nebo že uživatel jednal v hrubé nedbalosti),
- čl. 61 směrnice (odpovědnosti plátce a příjemce za částku odčerpanou podvodně zneužitým, odcizeným nebo ztraceným platebním prostředkem),

³⁴ Fyzická osoba, která při smlouvách o platebních službách, na něž se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem, který nespadá do její obchodní, podnikatelské nebo profesní činnosti

- čl. 62 a 63 směrnice (možnost plátce požadovat zpět nečekaně vysokou platbu, kterou autorizoval tzv. bianco, tedy aniž by znal její výši),
- čl. 66 směrnice (pravidla, do kdy lze příkaz k platbě odvolat),
- čl. 75 směrnice (pravidla pro odškodnění chybně provedené či neprovedené transakce)

a dále lhůty stanovené v čl. 58 směrnice jsou pouze dispozitivní.

To znamená, že pravidla stanovená uvedenými ustanoveními směrnice klienta chrání jen pokud mezi ním a jeho poskytovatelem PS není dohodnuto jinak. V případě jiných než VIP klientů nebývá obvykle dohodnuto jinak formou vyjednávání, jiné podmínky jsou prostě obsaženy ve všeobecných smluvních podmínkách poskytovatele PS pro ten který platební produkt.

Jak bylo řečeno u otázky k čl. 30 odst. 2, směrnice rozlišuje několik druhů podniků. **Členským státům dává možnost mikropodnikatelům³⁵ při užívání platební služby garantovat stejný stupeň ochrany jako spotřebitelům, a to s ohledem na nižší možnost prosazování jejich práv.**

Na jednu stranu by takový režim byl pro mikropodnikatele výhodný, neboť by jim zajišťoval vždy stejná práva a povinnosti při užívání platebních služeb, na druhou stranu mohou mít i mikropodnikatelé v některých případech zájem sjednat si odlišná pravidla, u kterých nebude zaručen takový stupeň ochrany (např. poplatky za plnění informačních povinností a za nápravná a preventivní opatření, odpovědnost), ale budou jim nabídnuty pro jejich konkrétní zájem příznivější podmínky.

V ČR platná právní úprava poskytování platebních služeb poskytuje stejný stupeň ochrany spotřebitelům i podnikatelům³⁶.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Je vhodné vztáhnout výše uvedená ustanovení hlavy IV. jako celek obligatorně i na mikropodnikatele? Svoji odpověď prosím odůvodněte. Vyjádřete se prosím jak obecně, tak ke každému konkrétnímu pravidlu.

³⁵ V terminologii směrnice používá termín „mikropodniky“, jímž odchylně od významu pojmu „podnik“ v českém právu rozumí mikropodnikatele jakožto osobu. Mikropodnikatelem se podle směrnice rozumí osoba vystupující ve vztahu k poskytovateli PS v rámci svého podnikání, která v okamžiku uzavření smlouvy o platebních službách vyhovuje definici podle čl. 1 a čl. 2 odst. 1 a 3 přílohy doporučení 2003/361/ES. Tedy podnikatel, který zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a jehož roční obrát a/nebo bilanční suma roční rozvahy není vyšší než 2 miliony eur.

³⁶ Spotřebitelé mají obecně zaručenou vyšší ochranu než podnikatelé, která však vyplývá z obecných požadavků spotřebitelského práva vztahujícího se i na jiné než platební služby.

OTÁZKA 2: Domníváte se, že některá z uvedených ustanovení by se na mikropodnikatele naopak povinně vztahovat neměla, neboť by to znamenalo nežádoucí omezení jejich smluvní volnosti či podnikatelských aktivit? Vyjádřete se prosím jak obecně, tak ke každému konkrétnímu pravidlu, Vaší pozornosti doporučujeme zejména čl. 66.

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 12

ČLÁNEK 52 Odst. 3 – POPLATKY ZA POUŽITÍ URČITÉHO PLATEBNÍHO PROSTŘEDKU

1. Popis problému

Směrnice v článku 52 upravuje účtování poplatků podle hlavy IV. Dle odstavce 3 tohoto ustanovení poskytovatel PS nesmí příjemci (tzn. obchodníkovi, u kterého zákazník – plátce – platí za zboží či služby platebním prostředkem) bránit v tom, aby od plátce požadoval poplatek, nebo poskytl plátci slevu za použití daného platebního prostředku. Například banka-vydavatel platební karty nesmí obchodníkovi, který tuto platební kartu přijímá, zakázat účtovat nakupujícímu, který platí platební kartou, příplatek či slevu za placení touto platební kartou.

Ustanovení článku 52 směrnice zakazuje to, co je známo jako tzv. „pravidlo nediskriminace“, které mnoho poskytovatelů PS a bank zahrnuje do svých smluv s obchodníky. Pravidlo nediskriminace zakazuje obchodníkům, aby na své zákazníky přenášeli své náklady s platebními službami. Tato praxe však znemožňuje využití nejefektivnější platební metody: náklady dražších (či rizikovějších) metod placení nese obchodník, který své náklady obvykle zakalkuluje do ceny, nesou je tedy všichni jeho klienti, i ti, kteří používají levnější (či méně rizikové) metody placení. Klienti pak nemají důvod vybrat si z nabídky platebních prostředků ten, který je skutečně nejlevnější. Orgány pro ochranu hospodářské soutěže v některých členských státech zakázaly toto „pravidlo nediskriminace“ ve smlouvách používat.

V jiných státech naopak zakazuje požadovat příplatky přímo právní řád (stanoví tedy přímo pravidlo nediskriminace). Aby tyto členské státy mohly tento zákonný zákaz ponechat i po účinnosti směrnice, stanoví směrnice, že **členské státy mohou příjemcům požadování poplatku zakázat nebo je v tomto omezit.**

Vzhledem k tomu, že právní řád České republiky momentálně otázku poplatků uvedených ve směrnici neupravuje, s ohledem na to, že podle judikatury Nejvyššího správního soudu poplatky vyžadované v souvislosti s použitím konkrétního platebního prostředku nejsou diskriminační a vzhledem k tomu, že směrnice jde obecně směrem proti pravidlu nediskriminace, pro využití možnosti, kterou České republice směrnice v tomto článku dává, by musel být velmi silný důvod.

V tomto ohledu je z hlediska České republiky při rozhodování o využití možnosti zakázat nebo omezit příjemcům požadování poplatku zapotřebí posoudit, jestli by takový zákaz (omezení) byl odůvodněn zejména z hlediska zneužívání cenové politiky nebo takové tvorby cen, která by mohla mít nepříznivý dopad na používání určitého

platebního prostředku s přihlédnutím k potřebě podporovat hospodářskou soutěž. Negativní aspekty takového zákazu (omezení) jsou vysvětleny výše v druhém odstavci.

Směrnice členským státům umožňuje zakázat jen samotný poplatek, nikoliv slevu, což vytváří prostor pro zahrnutí poplatku do ceny samotné služby nebo zboží u obchodníka a následnému poskytování slev při využití konkrétního platebního prostředku, a tím k praktickému umožnění účtovat poplatky.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA: 1. Domníváte se, že je žádoucí zakázat nebo omezit právo požadovat poplatky podle článku 52 odst. 3 směrnice?

1.1. Pokud zakázat, či omezit, tak proč? Jakým způsobem omezit? Z jakého důvodu se domníváte, že nehrozí výše (viz druhý odstavec na předchozí straně) uvedené negativní jevy a jakým způsobem by bylo možno je eliminovat?

1.2. Pokud se domníváte, že je zákaz či omezení nežádoucí, tak proč?

OTÁZKA 2: Existují takové platební prostředky, u kterých by bylo obzvláště vhodné zakázat nebo omezit možnost požadovat poplatek za jejich použití? Pokud ano, z jakého důvodu?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 13

ČLÁNEK 53 ODS. 3 - MOŽNÉ VYLOUČENÍ ODPOVĚDNOSTI VYDAVATELE ELEKTRONICKÝCH PENĚŽ

1. Popis problému

Požadavky článků 60³⁷ a 61³⁸ se nevztahují na elektronické peníze v těch případech, kdy poskytovatel platebních služeb plátce není schopen zmrazit platební účet nebo platební prostředek, na kterém jsou elektronické peníze uchovávány. **Členské státy mohou tuto odchylku omezit na platební účty nebo platební prostředky, na nichž lze uchovat elektronické peníze jen do určité hodnoty.**

Dosavadní česká i evropská právní úprava, která je však pouze doporučující, nedává vydavateli elektronických peněz žádnou odpovědnost za transakce, k nimž držitel nedal příkaz, ani za transakce odcizenými/ztracenými elektronickými penězi, avšak činí jej zodpovědným za ztracenou část elektronických peněz a za chybné provedení operací držitele, pokud byly ztráta nebo chybné provedení operace způsobeny selháním prostředku, přístroje, terminálu či jiného zařízení a toto selhání nebylo způsobeno držitelem.

Racio dosavadní úpravy spočívá v podobnosti mezi elektronickými penězi a hotovostí. Ztracené či odcizené elektronické peníze může jejich nálezce/zloděj použít, stejně jako by použil nalezené či ukradené bankovky a mince, aniž by to vydavatel mohl jakkoliv ovlivnit. Ztrátu či krádež elektronických peněz tak pro jejich držitele znamenají totéž jako ztráta či krádež bankovek a mincí. Postupem času však vznikaly elektronické peníze, které tuto charakteristiku nespĺňovaly (např. internetové peníze). Nová evropská úprava tedy ve snaze rozlišovat mezi jednotlivými druhy elektronických peněz požaduje odpovědnost vydavatele eliminovat pouze v těch případech, kdy skutečně není technicky možné ztracené či odcizené elektronické peníze „zmrazit“ a zabránit jejich dalšímu použití. Zároveň směrnice členským státům umožňuje tuto eliminaci odpovědnosti vydavatele umožnit pouze v případech, kdy klientovi nehrozí vyšší ztráta (na „nezmrazitelném“ platebním prostředku nebo účtu nemůže být uchovávána vyšší částka elektronických peněz).

³⁷ Tento článek upravuje odpovědnost vydavatele za neautorizované platební transakce, tedy transakce, k jejichž provedení nedal držitel platebního prostředku souhlas způsobem dohodnutým mezi ním a vydavatelem platebního prostředku.

³⁸ Tento článek upravuje odpovědnost vydavatele za ztrátu plynoucí ze zneužití ztraceného či odcizeného platebního prostředku nebo zneužití platebního prostředku, které jeho držitel umožnil tím, že nedodržel své povinnosti. Před tím, než držitel nahlásí ztrátu/krádež odpovídá vydavatel za škodu nad 150 eur, po tomto nahlášení za jakoukoliv škodu – určitou výjimku představují případy držitelovy hrubé nedbalosti či podvodného jednání.

Pokud by Česká republika této možnosti využila a chránila držitele elektronických peněz v případě ztráty, odcizení nebo zneužití „nezmrazitelných“ elektronických peněz, lze očekávat, že by takovéto „nezmrazitelné“ elektronické peníze nebyly vydavatelé často (pokud vůbec) vydávány. Trh by dostal silný podnět přesunout se k elektronickým penězům „zmrazitelným“, a tedy bezpečnějším, ale obvykle i dražším.

Jinou situaci však představují neautorizované transakce s elektronickými penězi, kdy nedošlo ke ztrátě, odcizení či zneužití platebního prostředku. Tyto transakce nemají souvislost se „zmrazitelností“ ztracených/odcizených elektronických peněz. Jedná se o transakce, k jejichž provedení nebyl vůbec dán souhlas (ani držitelem ani jinou osobou, která souhlas dala zneužitím např. ukradeného platebního prostředku). Dosavadní česká i evropská úprava činí vydavatele zodpovědným za ztracenou část elektronických peněz, pokud byla ztráta způsobena selháním prostředku, přístroje, terminálu či jiného zařízení a toto selhání nebylo způsobeno držitelem.

Jedná se o případy, kdy elektronické peníze z platebního prostředku „zmizí“ následkem vady na čipu, vadného zařízení pro příjem elektronických peněz (zařízení z platebního prostředku odebere více elektronických peněz, než by mělo). Podle nové směrnice by však v těchto případech vydavatel „nezmrazitelných“ elektronických peněz odpovídal pouze za chybné provedení transakce, pokud by však chyba nastala v úseku mezi „poskytovatelem PS příjemce a příjemcem“ odpovídal by poskytovatel PS příjemce (čl. 75 směrnice).

Pokud by tedy elektronické peníze z čipu „zmizely“ následkem vadného terminálu obchodníka, odpovídal by tento obchodník držiteli elektronických peněz pouze v rozsahu obecné (občanskoprávní či obchodněprávní) odpovědnosti za výrobek, přičemž důkazní břemeno by nesl držitel elektronických peněz. Pokud by elektronické peníze z čipu „zmizely“ následkem vadného platebního prostředku, odpovídal by držiteli elektronických peněz vydavatel, opět však pouze v rozsahu obecné (občanskoprávní či obchodněprávní) odpovědnosti za výrobek, která však opět nezahrnuje jeho důkazní břemeno (čl. 59). Pro držitele by mohlo být obtížné zjistit a prokázat, co bylo příčinou „zmizení“ elektronických peněz. Je otázka, zda je pro takto sníženou ochranu držitele „nezmrazitelných“ elektronických peněz důvod, a zdali tedy nevyužít možnosti dané České republice v čl. 53 odst. 3 pro tyto případy.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Domníváte se, že by se na platební prostředky určité hodnoty, které nelze po nahlášení ztráty/odcizení zmrazit, měly články 60 a 61 směrnice vztahovat? Proč? Jaká hodnota maximálně ohrožených elektronických peněz by měla být hranicí?

OTÁZKA 2: Domníváte se, že je důvod, proč by vydavatel platebních prostředků s „nezmrazitelnými“ elektronickými penězi měl odpovídat za neautorizované transakce, kdy nedošlo ke ztrátě, odcizení či zneužití platebního prostředku, nejedná-li se o obecnou vadu výrobku?

2.1. Pokud nikoliv, jakou souvislost mezi „zmrazitelností“ elektronických peněz a odpovědností za neautorizované transakce (jiné než zneužití popsané v čl. 61) byste uvedli na podporu svého názoru?

2.2. Jaká hodnota maximálně ohrožených elektronických peněz by měla být hranicí, pokud by se uvažovalo o rozšíření odpovědnosti vydavatele „nezmrazitelných“ elektronických peněz za neautorizované transakce v těchto případech.

OTÁZKA 3: Kolik takových případů neautorizovaných transakcí z „nezmrazitelného“ platebního prostředku, kdy nedošlo ke ztrátě, odcizení či zneužití platebního prostředku nebo případů neautorizovaných platebních transakcí, kdy došlo ke ztrátě, odcizení či zneužití „nezmrazitelného“ platebního prostředku evidujete? Jak jsou časté?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 14

ČLÁNEK 61 - ODPOVĚDNOST PLÁTCE ZA NEAUTORIZOVANÉ PLATEBNÍ TRANSAKCE

1. Popis problému

Směrnice v hlavě IV., kapitole 2, článku 61 stanoví odpovědnost plátce (klienta poskytovatele PS) za neautorizované platební transakce. Podle tohoto ustanovení nese plátce odpovědnost za škodu, která mu vznikla z neautorizovaných platebních transakcí v důsledku použití ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku nebo ze zneužití platebního prostředku v případě, že nezajistil ochranu jeho osobních bezpečnostních prvků před zneužitím (popis opatření, která musí uživatel platebních služeb přijmout za účelem zabezpečení platebního prostředku, je obsahem předsměrných informací), ale

1. pouze do doby, než oznámí³⁹ poskytovateli PS nebo subjektu jím určenému ztrátu, odcizení, zneužití, nebo nepovolené použití platebního prostředku, a
2. maximálně do výše 150 eur.

Odpovědnost za škodu způsobenou neautorizovanými platebními transakcemi učiněnými od momentu oznámení nebo za škodu převyšující 150 eur, nese poskytovatel platební služby.

Omezení odpovědnosti plátce do částky 150 eur se však nepoužije v případě, že ztráty vznikly v důsledku podvodného jednání plátce nebo v důsledku jeho úmyslného nebo hrubě nedbalostního porušení povinností podle článku 56 směrnice⁴⁰. Ani omezení odpovědnosti plátce okamžikem oznámení ztráty, odcizení, zneužití, nebo nepovoleného použití se nepoužije v případě, že ztráty vznikly v důsledku podvodného jednání plátce.

Použití platebního prostředku zaznamenané poskytovatelem PS nemusí být samo o sobě v případě sporu postačující pro prokázání, zda daná platební transakce byla plátcem autorizována nebo zda se plátce dopustil podvodu nebo z důvodu hrubé nedbalosti nebo úmyslně nesplnil jednu nebo více svých povinností podle článku 56. Vzhledem k tomu, že důkazní břemeno nese podle čl. 59 odst. 1 v případě sporu

³⁹ Poskytovatel PS má podle čl. 57 odst. 1 písm. c) povinnost zajistit dostupnost vhodných prostředků umožňujících uživateli platebních služeb učinit kdykoliv příslušné oznámení.

⁴⁰ Tj. nepoužívá platební prostředek v souladu s podmínkami pro jeho vydávání a používání, neoznámí ztrátu, odcizení nebo zneužití neprodleně po zjištění nebo neučinil veškerá přiměřená opatření na ochranu personalizovaných bezpečnostních prvků.

poskytovatel PS, bude muset prokázat dalšími důkazy, že transakce proběhla na základě výše uvedených skutečností.

Článek 61 v odstavci 3 dává navíc členským státům, s přihlédnutím k povaze osobních bezpečnostních prvků platebního prostředku (např. autorizace užitím podpisu, který je snadno napodobitelný) a k okolnostem, za nichž k jeho ztrátě, odcizení nebo zneužití došlo (např. platební transakce uskutečněná přes internet), možnost snížit tuto odpovědnost pro plátce v případě, že nejednal podvodně, nebo s úmyslem nesplnit své povinnosti.

Zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku (a tedy ani celý současný český právní řád), žádnou speciální úpravu odpovědnosti plátce za neautorizované platební transakce nestanoví. Doporučující úprava je obsažena ve Vzorových obchodních podmínkách ČNB, vydávaných formou úředního sdělení.⁴¹ Tyto Vzorové obchodní podmínky ČNB nejsou právně závazné, podle zákona o platebním styku je však vydavatel elektronického platebního prostředku povinen v úvodních ustanoveních svých obchodních podmínek uvést, jestli se shodují se Vzorovými obchodními podmínkami a pokud ne, tak v čem se liší. Vzorové obchodní podmínky ČNB ve svém článku VIII. stanoví omezení odpovědnosti držitele platebního prostředku stejně jako směrnice (4500 Kč tj. cca 150 eur). Ustanovení tohoto článku je typickým příkladem, kdy se banky od těchto Vzorových obchodních podmínek odchylují.

Ustanovení směrnice přiznávající členským státům diskreci snížit odpovědnost plátce bylo do návrhu směrnice přidáno jako kompromis vůči státům, které už v současné době mají úroveň ochrany spotřebitele na vyšší úrovni, a směrnice by tak pro ně znamenala narušení již dosaženého standardu (to není případ ČR).

Při rozhodování o snížení limitu je důležité vzít v úvahu některé souvislosti. Obecně výjimka ze směrnice by měla být aplikována jen, existují-li pro to silné důvody.

Snížení odpovědnosti držitele platebního prostředku představuje pro tohoto držitele určitý komfort, zvyšuje jeho důvěru v platební prostředky, což může vést k většímu rozšíření platebních prostředků a jejich užívání v ČR.

Snížení limitu odpovědnosti držitele platebního prostředku rovněž podněcuje poskytovatele PS k implementaci dokonalejších, avšak také dražších, bezpečnostních prvků a identifikačních a verifikačních procesů, které sníží pravděpodobnost zneužití nejen ztraceného nebo odcizeného platebního prostředku. Tento efekt nicméně může být nepříliš významný vzhledem k tomu, že poskytovatelé PS nesou již odpovědnost za veškerá zneužití nad 150 eur.

Snížení limitu by však mohlo vést k morálnímu hazardu uživatelů PS, kteří by při vysoké ochraně nebyli motivováni k obezřetnému zacházení s platebním prostředkem. Držitel platebního prostředku by měl být motivován k tomu, aby s tímto platebním prostředkem zacházel obezřetně, tak jako je zvyklý například dávat pozor na hotovost, kterou u sebe nosí.

⁴¹ Úřední sdělení ČNB č. 14/2002 o vydání Vzorových obchodních podmínek pro vydávání a užívání elektronických platebních prostředků.

Přenesení odpovědnosti držitele platebního prostředku však může vést poskytovatele PS k tomu, že své náklady promítnou do ceny svých služeb. Nabízí se například poplatek za blokaci platebního prostředku, který už teď dosahuje v některých případech hodnotu 2000 Kč, poplatek za vystavení nového platebního prostředku, ale i nesouvisející poplatky. V takovém případě by náklady nesli i ti uživatelé platebních služeb, kteří se svým platebním prostředkem zacházejí obezřetně.

Otázka je, jestli by si uživatel všiml (na rozdíl od snížené ceny) sníženého standardu, pokud by se zvýšená ochrana držitele platebního prostředku neaplikovala na případy platebních prostředků vydaných přeshraničně, což by znamenalo konkurenční nevýhodu pro domácí podnikatele.

Při zvažování výše rizika, které by měl držitel nést, je třeba zohlednit i skutečnost, že spotřebitelé, pro něž riziko ztráty 150 eur je nepřiměřeně vysoké oproti riziku ztráty, jež podstupují při používání hotovosti, si mohou na svém platebním prostředku nastavit nižší denní/týdenní limit výběru, čímž svoje riziko opět sníží.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA: 1. Domníváte se, že je žádoucí snížit odpovědnost plátce pod hranici, kterou stanoví směrnice?

1.1. Pokud ano, proč? Jaká hranice je podle Vás v tom případě optimální a proč?

1.1.1. Jakým problémům by podle Vás bylo nutné čelit, pokud by hranice snížena nebyla?

1.1.2. U jakých platebních prostředků by okolnosti uvedené v čl. 61 odst. 3 zejména svědčily pro snížení hranice odpovědnosti?

1.2. Pokud ne, proč?

1.2.1. Jaká konkrétní rizika by byla z Vašeho pohledu spojena se snížením této hranice?

OTÁZKA: 2. Spatřujete některé praktické problémy, které by mohly v důsledku Vámi navrhaného řešení vzniknout?

2.1. Pokud ano, jakým způsobem by jim bylo možné předejít, případně jakým způsobem je omezit?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 15

ČLÁNEK 72 - STANOVENÍ KRATŠÍCH LHŮT PRO PROVEDENÍ VNITROSTÁTNÍ PLATEBNÍ TRANSAKCE

1. Popis problému

Čl. 72 dává členským státům možnost stanovit kratší maximální lhůty pro provedení vnitrostátních platebních transakcí, než které stanoví směrnice.

Před rozhodnutím o využití této diskrece je třeba zabývat se následujícími otázkami:

- 1) Jaké lhůty stanoví směrnice?
- 2) Jaké lhůty platí v současnosti podle českého práva?
- 3) Existuje důvod stanovit kratší lhůty, než stanoví směrnice?

Ad 1) Jaké lhůty stanoví směrnice?

Směrnice v článku 68 a násl. upravuje lhůty pro provedení platebních transakcí⁴², které v souladu s článkem 2 začínají a končí na území Společenství, resp. EHP⁴³, a to ve vymezeném rozsahu:

- 1) Nejkratší lhůty jsou stanoveny pro
 - a) vnitrostátní i přeshraniční platební transakce v eurech (bez jakékoliv směny měny),
 - b) vnitrostátní platební transakce v měně daného členského státu mimo eurozónu (bez jakékoliv směny měny),
 - c) platební transakce popsané pod písmeny a + b, pokud zahrnují jednu směnu měny mezi eurem a měnou členského státu mimo eurozónu, přičemž tato směna

⁴²Kromě plně bezhotovostních transakcí se ustanovení směrnice o lhůtách vztahuje i na převody bez existence účtu, v tomto případě nedochází k odepsání částky z účtu plátce a/nebo k jejímu připsání na účet příjemce, ale částka je plátcem složena u jeho poskytovatele PS a/ nebo je příjemci k dispozici u jeho poskytovatele PS.

⁴³Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru (EHP) z roku 1994, jejíž je ČR stranou, byla působnost značné části práva ES (včetně platebního styku) vztažena i na některé státy Evropského sdružení volného obchodu (Island, Norsko, Lichtenštejnsko). V případě směrnice o platebních službách by k tomuto vztažení mělo dojít rozhodnutím Společného výboru EHP v blízké budoucnosti (s předstihem před datem, od něhož budou aplikovány národní předpisy, které směrnici transponují). Všude, kde směrnice o platebních službách hovoří o „EU“, je tedy třeba v souladu se směrnici rozumět „EHP“ (ten tvoří státy EU + Island, Norsko a Lichtenštejnsko).

se odehrává na území daného členského státu mimo eurozónu, o jehož měnu se jedná.

Pro názornost uvádíme tabulku s jednotlivými případy transakcí.

Tabulka 3:

Platba z	Platba do	Denominovaná v	Účet plátce	Účet příjemce	Aplikace ustanovení o lhůtách podle čl. 68
ČR	Německa	EUR	EUR	EUR	Ano [viz písm. a)]
ČR	Německa	EUR	CZK	EUR	Ano [viz písm. c)]
ČR	Německa	EUR	EUR	CZK	Ne (směna CZK-EUR se děje v Německu)
ČR	Německa	CZK	CZK	EUR	Ne (platba mimo ČR denominovaná v CZK)
Německa	ČR	EUR	EUR	CZK	Ano [viz písm. c)]
ČR	Velká Británie	EUR	EUR	GBP	Ano [viz písm. c)]
ČR	ČR	CZK	CZK	CZK	Ano [viz písm. b)]
ČR	ČR	CZK	CZK	EUR	Ano [viz písm. c)]
ČR	ČR	CZK	EUR	EUR	Ne (dvě směny měn)
ČR	ČR	EUR	EUR	CZK	Ano [viz písm. c)]

Konkrétní lhůty k provedení platební transakce vymezené v článku 68 upravuje závazně (kogentně) článek 69, který v odst. 1 stanoví lhůtu jednoho pracovního dne následujícího po okamžiku přijetí platebního příkazu poskytovatelem PS plátce do dne připsání částky platební transakce na účet poskytovatele PS příjemce s tím, že

- umožňuje po přechodnou dobu (do začátku roku 2012) dohodou mezi poskytovatelem PS a plátcem tuto lhůtu prodloužit až na 3 pracovní dny po okamžiku přijetí platebního příkazu,
- byl-li předán příkaz na papíře, mohou být lhůty zde uvedené prodlouženy dohodou mezi poskytovatelem PS a plátcem o 1 pracovní den.

U plateb iniciovaných příjemcem (např. inkaso, transakce vzniklé použitím platebního prostředku) je podle odst. 3 článku 69 poskytovatel PS příjemce povinen zajistit připsání částky v den dohodnutý s příjemcem s tím, že musí vycházet ze lhůty, kterou má na provedení své části transakce poskytovatel PS plátce (viz výše).

Pro složení hotovosti na účet v měně účtu platí pro poskytovatele PS povinnost zajistit, aby částka byla k dispozici

- ihned po přijetí peněžních prostředků, skládá-li hotovost spotřebitel,
- nejpozději následující pracovní den po jejím obdržení, není-li vkladatel spotřebitelem.

2) Pro ostatní platební transakce v rámci EHP (tedy jiné než výše uvedené platební transakce, na které se obligatorně vztahují nejkratší lhůty), které jsou denominovány v měně členského státu EHP (na platební transakce v měnách nečlenských států EHP se směrnice nevztahuje vůbec), jsou ustanovení o lhůtách dispozitivní, to znamená, že se použijí jen tehdy, není-li mezi uživatelem a poskytovatelem PS dohodnuto jinak, maximálně však smí lhůta činit 4 pracovní dny od okamžiku přijetí platebního příkazu do připsání částky platební transakce na účet poskytovatele PS příjemce.

3) Pro všechny platební transakce denominované v měně členského státu EHP, které končí v EHP, bez ohledu na to, kde začínají (tj. včetně plateb např. z USA do ČR) je stanovena následující lhůta: poskytovatel PS příjemce musí částku platební transakce připsat příjemci nebo ji mít k dispozici okamžitě poté, co mu byla připsána na účet.

Ad 2) Jaké lhůty platí v současnosti podle českého práva?

V současné době v České republice upravuje lhůty provádění plateb především zákon o platebním styku a dispozitivně obchodní zákoník⁴⁴. Zákon o platebním styku upravuje lhůty převodů (platebních transakcí) iniciovaných plátcem, a to ve vymezeném rozsahu:

- a) kogentně na území České republiky (vnitrostátní transakce) v české měně, přičemž na rozdíl od lhůt daných směrnicí popsaných pod bodem 1) se za převod v české měně považuje i převod z účtu/na účet vedený v jakékoliv měně s tím, že lhůta začne běžet až po provedení směny měny (je-li účet plátce veden v jiné měně) nebo skončí před jejím provedením (je-li účet příjemce veden v jiné měně). Český zákon na rozdíl od směrnice rozlišuje převody
 - aa) mezi různými převádějícími institucemi (tj. poskytovateli PS v terminologii směrnice),
 - ab) v rámci jedné instituce;
- b) dispozitivně přeshraniční převody v měnách EHP až do výše protihodnoty 50 000 eur.

Ad 3) Existuje důvod stanovit kratší lhůty, než jaké stanoví směrnice?

Aplikace článku 72, tj. stanovení kratší maximální lhůty u vnitrostátní transakce než stanoví směrnice, by byla logická v případě, že by se tak docílilo zachování dosavadního právního stavu nebo výrazného přínosu pro uživatele. Je proto třeba zvážit, v jakých případech by bylo zkrácení lhůt skutečným přínosem.

Porovnáme-li zákonné lhůty u platební transakce z podnětu plátce (úhrady) v § 8 zákona o platebním styku, pak zjistíme, že v následujících případech platí v současnosti v ČR kratší lhůty, než jaké stanoví směrnice:

- a) lhůta pro provedení transakce od poskytovatele PS plátce k poskytovateli PS příjemce dosahuje již nyní pro platby vyjádřené v české měně v ČR standardu, který směrnice stanovuje až od roku 2012;

⁴⁴ S výjimkou kogentního odkazu na zákon o platebním styku.

- b) lhůta pro provedení transakce od poskytovatele PS plátce k poskytovateli PS příjemce v případě transakcí, které jsou sice vyjádřeny v české měně, ale začínají a/nebo končí na účtu v jiné měně než CZK, popřípadě začínají a končí na účtu v EUR, je v ČR o 3 dny kratší než stanovuje směrnice jako maximální lhůtu (česká lhůta však nezahrnuje směnu měn);
- c) lhůty pro provedení transakce vyjádřené v české měně v rámci jedné instituce (jednoho poskytovatele PS) jsou v ČR, s výjimkou složení hotovosti na účet, kratší o 1 den (do roku 2012 o 3 dny); v případě, že dochází ke směně měn jiné než je jedna směna CZK/EUR, pak jsou o 3 dny kratší (česká lhůta však nezahrnuje směnu měn);
- d) lhůta pro provedení transakce od poskytovatele PS plátce k poskytovateli PS příjemce je v případě příkazů podaných na papíře ještě o další 1 den kratší, než stanovuje směrnice.

V těchto případech je tedy nutné zvážit možnost zachování současného stavu, zejména, pokud by současný stav měl být opuštěn a nastolen znovu v roce 2012. Při tom je však nutné si na druhou stranu uvědomit, že české předpisy

- a) neomezuji stanovení okamžiku přijetí příkazu, zatímco směrnice umožňuje toto jen ke konci pracovního dne;
- b) v případě inkasních plateb se vztahují jen na platby prováděné bankami⁴⁵ (nikoliv družstevními záložnami, vydavateli úvěrových karet apod.).

Vztažení pravidel směrnice při současném zachování stávajících lhůt by tedy v některých případech vedlo k faktickému zpřísnění lhůty. Jejich nevztažení by však bylo nesystémové a uživatelsky nepřehledné, v případě popsaném pod bodem b) pak i problematické z hlediska ochrany hospodářské soutěže.

Samozřejmě je možné zvážit i zkrácení dalších vnitrostátních lhůt (zejména platby vyjádřené v měnách států, které nejsou členy EHP, např. v USD, JPY apod.), pro tento – z hlediska současné situace i z hlediska principů směrnice nesystémový - krok by však musely existovat obzvláště naléhavé důvody.

Zachování dosaženého standardu platebního styku, či dokonce jeho zpřísnění, má velký význam pro uživatele PS. Na druhou stranu každá regulace znamená výdaje a zejména malí (či budoucí) poskytovatelé, kteří nemají takové SW a technické možnosti jako např. banky a družstevní záložny, by mohli být regulací odrazeni od poskytování určitých služeb či vývoje některých (pomalých ale levných) produktů apod. Stejně jako u jiných diskrečních ustanovení směrnice je třeba mít na paměti, že jednotná pravidla zvyšují právní jistotu, zatímco větší kategorizace může vést k roztržitosti a nepřehlednosti právní úpravy.

⁴⁵ Vyhláška č. 62/2004 Sb., kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při opravném zúčtování.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA: 1. Domníváte se, že by Česká republika měla zachovat ve výše uvedených případech již dosažené kratší maximální lhůty vnitrostátních platebních transakcí?

1.1. Pokud ne, nebo pouze některé, z jakého důvodu?

1.2. V případě kladné odpovědi na otázku č. 1:

1.2.1. Je podle Vašeho názoru nevhodné v těchto případech aplikovat obecné pravidlo směrnice o omezení okamžiku přijetí příkazu? Z jakého důvodu?

1.2.2. Je podle Vašeho názoru nevhodné vztáhnout dosavadní kratší lhůty pro výše uvedené inkasní platby i na ostatní poskytovatele PS, což by bylo v souladu s obecnou koncepcí směrnice? Svůj názor prosím odůvodněte.

OTÁZKA: 2. Domníváte se, že by Česká republika měla u vnitrostátních platebních transakcí stanovit kratší lhůty nad současný standard?

2.1. Pokud ano, z jakého důvodu?

2.2. Pokud ne, domníváte se, že případné zkrácení maximálních lhůt vnitrostátních platebních transakcí nad současný standard by mohlo mít negativní důsledky? Jaké a proč?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.

Otázka 16

ČLÁNEK 79 – OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

1. Popis problému

Směrnice ukládá členským státům povinnost umožnit v souladu se směrnicí 95/46/ES (o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů) zpracování osobních údajů platebními systémy a poskytovateli PS, je-li to nezbytné z důvodu předcházení platebním podvodům, jejich vyšetřování a odhalování.

Směrnice 95/46/ES stanoví minimální požadavky na ochranu osobních údajů, členským státům tedy dovoluje chránit osobní údaje ještě přísněji (např. vyžadovat souhlas se zpracováním osobních údajů i v případech, kdy směrnice umožňuje toto zpracování i bez souhlasu). Ustanovení čl. 79 směrnice o platebních službách zakazuje členským státům uplatňovat tato zpřísnění na případy, kdy je zpracování nutné z důvodu předcházení platebním podvodům, jejich vyšetřování a odhalování. Rozdíly v právní úpravě ochrany osobních údajů v jednotlivých členských státech by tak neměly narušovat bezpečný a efektivní platební styk v rámci EU.

Směrnice 95/46/ES byla v ČR transponována do zákona 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

2. Otázky ke konzultaci

OTÁZKA 1: Můžete označit ustanovení zákona č. 101/2000 Sb., které je podle Vašeho názoru přísnější než požadavky směrnice 95/46/ES? Svůj názor prosím odůvodněte.

1.1. Je toto ustanovení podle Vašeho názoru překážkou bezpečnému a/nebo efektivnímu (levnému) provádění platebních transakcí?

1.2. Lze toto ustanovení označit za překážku předcházení platebním podvodům, jejich vyšetřování a odhalování; proč?

1.3. Považujete toto ustanovení z nějakého důvodu za přínosné v zájmu ochrany osobních údajů; domníváte se, že by mělo zůstat zachováno? Pokud ano, z jakého důvodu?

OTÁZKA 2: Domníváte se, že je v zákoně nutno blíže specifikovat pojem „zpracování osobních údajů předcházení platebním podvodům, jejich vyšetřování a odhalování“? Jakým způsobem?

RIA OTÁZKA: Vyjádřete se prosím k očekávaným dopadům uvedené diskrece dle struktury vymezené v úvodu (viz kapitolu 1.2.1. Metodika konzultace, části A až E), a to jak u Vámi preferované varianty, tak i u variant, které nepodporujete.